

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Управління ліквідністю банку за матеріалами АТ «Акцент-Банк»

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Шифр КвРФБС.024326.01.10.00

Виконав здобувач II курсу, група ФБСмз-24-1

Підпис

Вероніка ПОЛЬОВЧИК

Керівник: канд. техн. наук, доцент

Підпис

Ірина ФОРКУН

Нормоконтролер

Підпис

Інна ДОУЄНКО

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку

Підпис

Ніла ХРУЩ

17 12 2025 р.

Do pryncy
A. E. H. gos. Wambisya 10.

11.

12.12.2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Хрущ*

01 09 2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Польовчик Вероніки Вадимівни

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1 Тема роботи Управління ліквідністю банку за матеріалами АТ «Акцент-Банк»

Керівник роботи Форкун Ірина Валеріївна, канд. техн. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 65 (додаток № 17)

2 Термін подання здобувачем роботи на кафедру до 07.12.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; звітність АТ «Акцент-Банк» за 2022-2024 роки

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-організаційні основи управління ліквідністю банку;

2 Аналітико-практичні аспекти управління ліквідністю банківської системи України;

3 Напрями антикризового управління ліквідністю банку з позиції системного підходу.

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень);

1. Наукові підходи до визначення сутності поняття «ліквідність банку»

2. Складові системи банківської ліквідності

3. Принципи забезпечення ефективного управління ліквідністю банку

4. Стратегії управління ліквідністю банків та їх характеристики

5. Фінансові нормативи оцінки ліквідності банку

6. Методи управління ліквідністю банку та ризиком ліквідності банку

7. Базові інструменти моніторингу ліквідності банку

8. Динаміка показників діяльності банків України в 2022-2024 роках

9. Динаміка активів, пасивів, капіталу, доходів і витрат, фінансових результатів банківської системи України в 2022-2024 роках

10. Динаміка активів, пасивів, капіталу, доходів і витрат, фінансових результатів АТ «Акцент-Банк» в 2022-2024 роках

11. Пруденційні нормативи АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

12. Динаміка коефіцієнтів покриття ліквідністю LCR_{вв}, LCR_{ів} та чистого стабільного фінансування NSFR банківської системи України та АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

13. Кількісна і цінова складові ризику ліквідності банку
 14. Система антикризового управління ліквідністю банку

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 1 вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.09.2025	<i>Виконано</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 20.10.2025	<i>Виконано</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 30.11.2025	<i>Виконано</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 7.12.2025	<i>Виконано</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 8.12.2025	<i>Виконано</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 19.12.2025	

Здобувач

Підпис

Вероніка ПОЛЬОВЧИК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ірина ФОРКУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Зміст

	С.
Вступ	6
1 Теоретико-організаційні основи управління ліквідністю банку	10
1.1 Сутнісна характеристика, принципи, фактори впливу на управління ліквідністю банку	10
1.2 Концептуальні засади управління ліквідністю банку	21
2 Аналітико-практичні аспекти управління ліквідністю банківської системи України	31
2.1 Аналіз розвитку та управління ліквідністю банківської системи України в 2022-2024 роках	31
2.2 Загальна характеристика фінансової діяльності та оцінка управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» в 2022-2024 роках	48
3 Напрями антикризового управління ліквідністю банку з позиції системного підходу	62
Висновки	71
Список використаних джерел	75
Додатки	84

ВСТУП

Зростання конкуренції між банками, дефіциту банківських ресурсів, а також економічна невизначеність, що виникли через поглиблення світової фінансової кризи, змушують банки приділяти посилену увагу управлінню їх ліквідністю. Ліквідність є важливою характеристикою банку, яка свідчить про його фінансову стійкість, здатність розширювати обсяги своєї діяльності та успішно протистояти негативним наслідкам кризових періодів.

Військова агресія росії створила нові виклики і загрози для функціонування банківської системи України. Економічна нестабільність, скорочення ВВП і зростання інфляції стали тими факторами, які кардинально вплинули на діяльність банків і їх загальну стабільність. Важливою системною характеристикою банку є його ліквідність, яка свідчить про «фінансову стабільність, спроможність банку розширювати обсяги активних операцій та протистояти негативним наслідкам кризових ситуацій» [45]. А тому забезпечення ефективного антикризового управління ліквідністю банку є необхідною умовою його безперебійної роботи, оптимального розподілу та використання банківських ресурсів, що й обґрунтовує актуальність обраного напряму дослідження.

Питання розвитку банківського сектору України та забезпечення ліквідності банків широко розглядаються великою кількістю відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, О. Барановський, Н. Внукова, О. Вовчак, В. Геєць, Б. Данилишин, О. Дзюблюк, О. Заруцька, Л. Кузнецова, В. Міщенко, С. Науменкова, Л. Примостка, О. Чуб, Л. Штефан та ін., які зробили значний внесок у розуміння й аналіз розвитку банківської системи України, формування системного, управлінського та стратегічного антикризового управління діяльністю банків, зокрема і їх ліквідністю. Однак, нові виклики і загрози банківській системі залишають багато не вирішених проблем і потребують проведення подальших досліджень, зокрема і за

напрямами, що стосуються забезпечення ефективного антикризового управління ліквідністю банку.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток існуючих теоретичних і прикладних аспектів та наукове обґрунтування напрямів антикризового управління ліквідністю банку.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені наступні завдання:

- дослідити сутнісну характеристику, принципи, фактори впливу на управління ліквідністю банку;
- визначити концептуальні засади управління ліквідністю банку;
- здійснити аналіз розвитку та управління ліквідністю банківської системи України в 2022-2024 роках;
- дати загальну характеристику фінансової діяльності та здійснити оцінку управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» в 2022-2024 роках;
- визначити напрями антикризового управління ліквідністю банку з позиції системного підходу.

Об'єктом дослідження є процеси управління ліквідністю банку.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти управління ліквідністю банку.

У роботі згідно поставлених завдань використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу, порівняння і групування, табличний, графічний тощо.

Інформаційно-фактологічною базою дослідження в кваліфікаційній роботі є: Закони України, нормативні акти Кабінету Міністрів України і Національного банку України (НБУ); аналітичні матеріали НБУ; результати наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних учених у сфері аналізу банківської діяльності та регулювання ліквідності банківської системи; фінансова звітність АТ «Акцент-Банк» (А-Банк) за 2022-2024 роки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні обґрунтування теоретичних засад управління ліквідністю банку та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення напрямів антикризового

управління ліквідністю банку в умовах викликів війни та повоєнного відновлення. Найвагомішими результатами дослідження, що містять наукову новизну, є:

дістали подальшого розвитку:

- трактування поняття «ліквідність банку», яке пропонуємо розглядати як «його спроможність (здатність) забезпечити своєчасне, повне і безперервне виконання взятих грошових зобов'язань, що досягається шляхом збалансування сум та строків погашення активів і виконання зобов'язань, впровадження нових продуктів та послуг, інших джерел та напрямів використання коштів у поточному періоді і на тривалу перспективу», що на відміну від інших забезпечує конкретизацію об'єкта управління і виступає основою для визначення напрямів антикризового управління ліквідністю банку з позиції системного підходу;

- система антикризового управління ліквідністю банку яка є сукупністю фінансових відносин між об'єктами та суб'єктами управління шляхом застосування комплексу заходів, фінансових методів, інструментів та відповідного забезпечення, направлених на забезпечення його здатності своєчасно виконувати зобов'язання, особливо за умов фінансових ризиків, викликів та загроз, шляхом балансування активів та пасивів, управління резервами та залучення додаткового фінансування, скорочення ризиків і розробки планів безперервності, що загалом сприяє підтримці достатнього рівня ліквідності та максимізації прибутку.

Практичне значення отриманих результатів полягає у науковому обґрунтуванні теоретичних положень та визначенні практичних рекомендацій щодо вдосконалення напрямів антикризового управління ліквідністю банку в умовах викликів війни та повоєнного відновлення.

Апробація результатів. Результати дослідження кваліфікаційної роботи, висновки і практичні рекомендації доповідались і були апробовані на: V Міжнародній науково-практичній конференції: «Бекграунд економіки, бізнесу та HR-інжинірингу у контексті формування інноваційної парадигми стратегії

сталого розвитку України у XXI столітті» (13-14 листопада 2025 року, м. Хмельницький); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегії, моделі та технології управління економічними системами» (SMTESM-2025, 12 грудня 2025 року, м. Хмельницький).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 74 сторінки, що містять 15 таблиць та 24 рисунки. Список використаних джерел нараховує 53 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

1.1 Сутнісна характеристика, принципи, фактори впливу на управління ліквідністю банку

Наразі Україна перебуває у важкому становищі в політичній, економічній, соціальній, фінансовій та інших галузях внаслідок повномасштабних воєнних дій на її території. Ця обставина суттєво впливає на загальну фінансову систему, зокрема й на банківський сектор. Відтак, одним із ключових завдань, що стоять перед банківською системою в цей непростий час, є підтримання адекватного рівня ліквідності комерційних банків, оскільки пріоритетним аспектом їхньої роботи залишається своєчасне виконання зобов'язань перед клієнтами. Інакше кажучи, банк повинен постійно бути готовим до погашення своїх зобов'язань. Цей показник готовності визначається терміном «ліквідність».

«Щодо етимології терміну «ліквідність» (від латинського liquidus – текучий, рідкий), то в буквальному значенні він означає легкість реалізації, продажу, перетворення цінностей у грошові кошти» [25].

В наукових школах на сьогодні не існує усталеної точки зору щодо трактування сутності «ліквідності банку», а особливо погляди різняться якщо порівнювати підходи зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів (таблиця 1.1).

Розглянувши існуючі підходи до визначення сутності поняття «ліквідність банку» різними авторами, вважаємо, що «ліквідність банку – це його спроможність (здатність) забезпечити своєчасне, повне і безперервне виконання взятих грошових зобов'язань, що досягається шляхом збалансування сум та строків погашення активів і виконання зобов'язань,

впровадження нових продуктів та послуг, інших джерел та напрямів використання коштів у поточному періоді і на тривалу перспективу». Запропоноване авторське трактування забезпечує конкретизацію об'єкта управління і виступає основою для визначення напрямів антикризового управління ліквідністю банку з позиції системного підходу.

Таблиця 1.1 - Наукові підходи до визначення сутності поняття «ліквідність банку»

Джерело	«Ліквідність банку» - це...
Марущак М.В. [20]	«можливість вчасно задовольнити вимоги по своїх зобов'язаннях за рахунок власних активів за нормальних умов»
Мочерний С.В. [23]	«можливість перетворення статей активу на гроші для оплати зобов'язань з пасиву»
Міщенко В. І., Сомик А. В. [22]	«здатність забезпечувати вчасне та повне виконання своїх зобов'язань»
Дзюблюк О., Рудан В. [8]	«здатність забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, що визначається збалансованістю між сумами і строками погашення розміщення активів за сумами та строками виконання зобов'язань банку»
Руденок О.О., Волкова В.В. [40]	«спроможність вчасно та з найменшими витратами виконати вимоги щодо погашення зобов'язань та бути здатним задовольняти запити своїх клієнтів в наданні кредитів»
Рудан В. Я. [39]	«здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити можливі потреби платоспроможних клієнтів в кредитних коштах, за умови збереження постійної позитивної маржі між середньою вартістю наданих та залучених коштів, з урахуванням затрат пов'язаних з кредитним ризиком та затрат пов'язаних з обов'язковим резервуванням»
Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001р. №368 [30]	«здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати)»

Банківська ліквідність, загалом, є багаторівневою системою, оскільки складається із багатьох компонентів. Виділення їх є досить важливим етапом в процесі дослідження ліквідності банку, оскільки це дає можливість сформулювати ґрунтовне розуміння того, що саме мають на увазі науковці, досліджуючи у своїх працях банківську ліквідність. Складові системи банківської ліквідності подано на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 - Складові системи банківської ліквідності

Джерело: складено авторами за матеріалами [3, 15, 28, 41]

Світова теорія і практика банківництва окремо розглядає поняття ліквідності «як «запасу» або як «потоків»» (рисунок 1.2) [26].

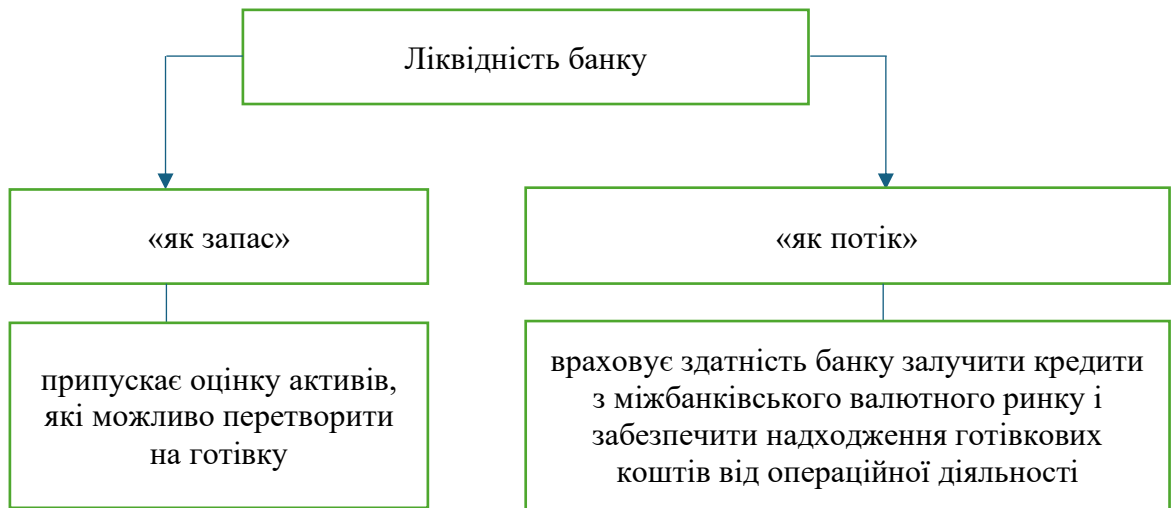

Рисунок 1.2 – Підходи до трактування поняття «ліквідність банку» в світовій теорії і практиці

Джерело: складено авторами за матеріалами [26, 43, 51, 52]

Трактуючи ліквідність банку як запас, автори вказують на здатність перетворювати усі активи на грошові кошти чи оперативнo їх конвертувати в платіжні засоби. За даною концепцією, розуміння ліквідності передбачає її оцінку як наявного обсягу коштів банку, що формується на основі даних про сальдо активів та зобов'язань станом на конкретну звітну дату. Подібна інформація знаходить своє відображення в балансі установи, що призводить до ототожнення понять «ліквідність банку» та «ліквідність балансу банку». Проте, така ідентифікація є неправомірною, оскільки зазначені терміни репрезентують різні рівні ліквідності. Відповідно, трактування ліквідності з позиції запасу суттєво обмежує її зміст, а істотним недоліком цього підходу є також визначення ліквідності виключно через оцінку тих активів, що можуть бути швидко трансформовані в ліквідні кошти, та зіставлення їх із короткостроковими потребами у фінансових ресурсах на фіксовану дату. Крім того, застосовується ретроспективний аналіз, який абсолютно не враховує майбутні грошові потоки банку. Незважаючи на зазначені обмеження, трактування ліквідності як запасу надає банківським менеджерам інструменти для розробки моделей оцінки потреби у фінансових ресурсах, що базуються на

коефіцієнтних індикаторах. Варто зазначити, що використання коефіцієнтного аналізу є імперативною вимогою Національного банку України.

Характеризуючи ліквідність банку з позиції потоку, ліквідність банку - це її спроможність своєчасно та в повному обсязі виконувати грошові зобов'язання, що виникають за її пасивами. Ця інтерпретація означає, що при оцінці рівня ліквідності враховується не лише накопичений обсяг ліквідних активів, відображених у балансі банку, а й залучені кошти. Крім наявних резервів, також береться до уваги спроможність банку залучати міжбанківські позики та отримувати регулярні надходження в процесі операційної діяльності. Відповідно, банк прагне підтримувати обсяг ліквідних коштів на мінімально прийнятному рівні, аби максимізувати прибутковість шляхом інвестування ресурсів у менш ліквідні, проте більш дохідні активи. Поточковий підхід до розуміння ліквідності банку дає можливість системно здійснювати моніторинг її рівня, оцінювати поточну кон'юнктуру фінансових ринків, досліджувати тенденції відсоткових ставок, аналізувати динаміку змін у структурі активів і пасивів банку, а також на цій основі прогнозувати майбутні показники ліквідності. «Основою забезпечення ліквідності комерційної банківської установи є безперервне підтримання оптимального співвідношення між її трьома ключовими компонентами – власним капіталом, залученими та розміщеними коштами, що досягається завдяки оперативному управлінню їхніми структурними елементами» [6].

«Управління ліквідністю банку – складний та багаторівневий процес у банківській діяльності, що потребує обґрунтованих рішень, здійснення всебічного аналізу та прогнозу динаміки розвитку, уміння оцінювати ризики, використання сучасних методів та математичних розрахунків» [19]. Процес управління ліквідністю - це комплекс різних методів і заходів по збалансуванню активів та пасивів, який тісно пов'язаний із підходами стратегічного управління комерційним банком, які він собі обирає.

Управління ліквідністю банку має на меті підтримання стабільного виконання його поточних фінансових зобов'язань. До його ключових

елементів належать: аналіз результатів діяльності банку за минулі періоди, формування оптимальних сценаріїв розвитку, моніторинг поточної ліквідної позиції банку, а також прийняття управлінських заходів, орієнтованих на зменшення ризику нестачі ліквідності та оптимізацію витрат. «При цьому в процесі управління ліквідністю банку завжди постає проблема дотримання необхідного рівня ліквідності та максимізації доходності. Адже, чим більша доходність певного виду активів, тим меншою є його ліквідність» [45].

Ефективне управління ліквідністю банку може зменшити для нього ризик серйозних проблем. Окрім того, важливість ліквідності значно виходить за межі окремого банку, а зниження ліквідності в одному (системно важливому) банку може призвести до значних проблем в усій банківській системі. Тому проведення аналізу ліквідності вимагає від менеджменту банку не лише постійного вимірювання його ліквідної позиції, але й проведення аналізу потреб в фінансуванні за різних сценаріїв, зокремі й включаючи негативні умови.

Метою процесу управління ліквідністю банку є забезпечення його фінансової стійкості та платоспроможності, вчасне виконання своїх зобов'язань перед клієнтами і кредиторами, за мінімальних витратах, шляхом ефективного прогнозування грошових потоків і балансування активів та пасивів. Такий підхід дозволяє підтримувати репутацію банку на ринку, залучати кошти та досягати прибутковості, оптимізуючи ризики в комерційній діяльності.

Банк є ліквідним, якщо він здатен постійно та безперервно задовольняти потреби в грошових коштах, стабільно виконувати свої фінансові зобов'язання, перетворювати власні активи на готівку без значної втрати їх вартості, або ж залучати фінансування на ринку за прийнятними ставками для забезпечення своєї платоспроможності.

Основними цілями управління ліквідністю банку є:

- забезпечення платоспроможності – тобто гарантування того, що завжди будуть кошти для забезпечення покриття поточних зобов'язань (видачі депозитів чи оплати рахунків);
- оптимізація витрат – тобто мінімізація вартості залучення ресурсів й утримання надлишкових резервів;
- підтримка стабільності – тобто забезпечення фінансової стійкості системи і захист інтересів вкладників, що передбачено вітчизняним законодавством про банки та банківський нагляд;
- генерація прибутку – тобто ефективне управління коштами, яке дозволяє розміщувати їх в прибуткові активи (кредитування та інвестиції), а не утримувати «мертвим вантажем»;
- управління ризиками – тобто хеджування валютних і інших фінансових ризиків, що пов'язані з активами і пасивами.

З метою забезпечення ефективного управління ліквідністю та запобігання надмірного підвищення ризику ліквідності, менеджмент банку повинен керуватися в своїй діяльності наступними принципами: забезпечення платоспроможності, диверсифікація джерел фондування, управління активами та пасивами, підтримання буферів ліквідності, стрес-тестування та планування, прозорість та звітність, ефективне управління ризиками (зокрема, пріоритетність ліквідності; постійний аналіз потреб в ліквідних коштах; планування і прогнозування дій банку при незбалансованості ліквідності і кризових ситуаціях; врахування взаємозв'язку ризику ліквідності із іншими сферами діяльності) (рисунок 1.3).

Принципи управління ліквідністю банку спрямовуються на забезпечення його здатності вчасно покривати зобов'язання, і включають постійний моніторинг грошових потоків (активних і пасивних), управління активами і пасивами, підтримку достатнього резерву високоліквідних активів, диверсифікацію джерел фондування й ефективне управління ризиками, з метою уникнення дефіциту коштів, забезпечуючи довіру клієнтів та стабільність роботи.

Рисунок 1.3 – Принципи забезпечення ефективного управління ліквідністю банку

Джерело: складено авторами за матеріалами [3, 5, 15, 28, 41,53]

Забезпечення ліквідності банків має велике значення, оскільки вона є одним з головних чинників стійкості фінансової системи країни. Наразі, в умовах економічної кризи та широкомасштабної війни, деякі фінансові установи припинили свою діяльність, зменшилася кількість вкладів, а також збільшилися відсоткові ставки за кредитами. Усе це потребує від банків підвищення ефективності їхньої роботи, вдосконалення підходів до підтримки фінансової стабільності шляхом повнішого використання банківських продуктів і сервісів, а також виваженого управління ліквідністю в умовах мінливого зовнішнього середовища.

На стабільність банківської системи впливають численні фактори, які, залежно від своєї природи, можуть давати як позитивні, так і негативні наслідки. Зважаючи на значущість підтримання ліквідності окремих фінансових установ та банківського сектору в цілому, проблематика дослідження чинників, що на неї впливають, широко висвітлюється в міжнародних та вітчизняних фахових джерелах.

Рисунок 1.4 – Фактори впливу на ліквідність банку

Джерело: складено авторами за матеріалами [3, 8, 12, 22]

Внутрішні і зовнішні фактори, що впливають на ліквідність банку виділяє Міщенко В. [22] (рисунок 1.4). До зовнішніх факторів він відносить: стан розвитку ринку цінних паперів; стан кредитування на міжбанківському ринку; рівень і динаміку інфляції та валютного курсу; зміну цін на фондовому ринку. До внутрішніх факторів він відносить: структуру активів та пасивів; ступінь збалансованості між термінами та сумами погашення розміщених

активів і виконання зобов'язань у розрізі окремих валют; рівень менеджменту банку; імідж банку.

Політику Національного банку України, як одного із ключових факторів зовнішнього середовища на державному рівні та її важливий вплив на ліквідність банківських установ відзначають Колесник Я. та Попов О.[12] саме НБУ як регулятор встановлює регулятивні норми і контролює діяльність банків із метою забезпечення стабільного функціонування всієї фінансової системи.

На ліквідність банку мають вплив як зовнішні, так і внутрішні фактори. «Репутація банку, розмір банку, його фінансовий стан, кількість клієнтів – є важливими складовими елементами, що визначають можливість банку щодо залучення депозитів та встановлення партнерських зв'язків та інвестиційної привабливості» [3]. Ці фактори також мають вплив на якість і структуру активів та пасивів банку. Капітальна база банку підтримує його фінансову стабільність і є базовим захисним джерелом для зниження ризиків активів і забезпечення повернення вкладів клієнтів. Чим більший власний капітал банку, тим більша його ліквідність у порівнянні з іншими умовами. Власний капітал є амортизатором у випадку несприятливих ситуацій, які спричиняють вилучення коштів клієнтами, що провокує кризу ліквідності.

Таким чином, розглянувши сутність поняття «ліквідність банку» та його взаємозв'язок із іншими складовими системи управління банківською ліквідністю, а також принципи забезпечення ефективного управління ліквідністю банку та фактори зовнішнього і внутрішнього впливу, вважаємо за доцільне подальші розвідки зосередити на формуванні концептуальних засад управління ліквідністю банку.

В процесі дослідження ліквідності банку, першочерговим є дослідження її класифікації, оскільки вона є процесом систематизації ліквідності за встановленими критеріями з метою досягнення визначених цілей. В науковій літературі активи банку за ступенем ліквідності поділяють на 4 групи -

високоліквідні активи, ліквідні активи, активи довгострокової ліквідності, найменш ліквідні (неліквідні) активи (рисунок 1.5).

<p>Високоліквідні активи це такі активи, які можуть бути легко та оперативно перетворені на грошові кошти без суттєвих втрат їхньої вартості. До цієї категорії належать кошти на рахунках у центральному банку, у вітчизняних та іноземних банках розвинених країн, депозити в центральному банку та вкладення у державні цінні папери, які не мають жодних обтяжень</p>	<p>Ліквідні активи це активи, що перебувають у розпорядженні банку і можуть бути швидко та легко перетворені на грошові кошти (зазвичай, до одного місяця та без значних втрат їхньої початкової вартості). До таких активів належать короткострокові позики, цінні папери з невеликим терміном обігу (один-три місяці), а також короткострокова дебіторська заборгованість</p>
<p>Активи довгострокової ліквідності це такі активи, які знаходяться у розпорядженні банку, однак не можуть бути швидко реалізовані без значних втрат. До цієї категорії належать нематеріальні активи, довгострокові позики, що видані банком, пайова частка в капіталі інших компаній та банків, цінні папери, що були придбані для інвестиційних цілей, а також активи, пов'язані з операціями фінансового лізингу тощо</p>	<p>Найменш ліквідні або неліквідні активи банку це такі активи, які неможливо трансформувати у найкоротші терміни чи неможливо реалізувати взагалі. До цієї категорії належать основні фонди, безнадійні (проблемні) кредити, капітальні вкладення тощо</p>

Рисунок 1.5 – Класифікація активів банку за ступенем ліквідності та їх характеристика

Джерело: складено авторами за матеріалами [8, 48]

Таким чином, аналізуючи активи банків доцільно виділити їх три ключові характеристики: прибутковість, рівень ризику і ліквідність. Ці ключові характеристики тісно взаємодіють між собою, зокрема, вищий рівень ліквідності корелює із нижчою прибутковістю та меншим ризиком, і навпаки. Винятком є деякі категорії активів, зокрема окремі цінні папери, прострочені кредити, а також нерухоме майно.

Таким чином, узагальнюючи вище викладене, можна стверджувати, що ліквідність банку є складним, багатоаспектним поняттям, що вимагає безперервного дослідження. При цьому необхідно розмежовувати різні рівні даної економічної категорії. Наразі в наукових школах відсутній єдиний підхід як до трактування сутності поняття «ліквідність банку», як і до її класифікації. Неоднотайність наукових поглядів з цих питань сприяє більш глибокому

вивченню ліквідності банку, що є запорукою ефективного управління цим ключовим компонентом банківської діяльності та забезпечення стабільного фінансового стану банку.

1.2 Концептуальні засади управління ліквідністю банку

В системі забезпечення безперервної фінансової діяльності банку управління ліквідністю відіграє важливу роль. На мікрорівні управління ліквідністю передбачає:

- оцінку ліквідності на окремому часовому проміжку;
- «прогнозування результатів діяльності банку, проведення обґрунтованої ресурсної політики щодо формування капіталу, резервів, залучення ресурсів, проведення активних операцій» [17].

Під системою управління ліквідністю банку будемо розуміти сукупність суб'єктів, об'єктів, стратегій, політик, методів, інструментів, які реалізуються у взаємозв'язку, здійснюють вплив на грошові потоки, забезпечують їх збалансованості, задовольняють попит чи реалізують надлишок ліквідності.

Створення ефективної системи управління банківською ліквідністю – це одне із основних завдань, яке стоїть як перед самим банком, так і перед регулятором, оскільки в період криз виникає проблема з ліквідністю у кожному окремому банку і вона має негативний вплив на банківську систему загалом.

Розглянемо основні складові системи управління ліквідністю банку.

Стратегію управління ліквідністю розглядають як процес послідовної реалізації певних заходів, а також заздалегідь підготовлених варіантів рішень у випадку суттєвих зовнішніх або внутрішніх змін, які б у кінцевому результаті забезпечували належний рівень ліквідності. Розробка стратегії

управління – це «своєрідний пошук балансу між внутрішніми можливостями банку та зовнішніми чинниками впливу на його діяльність» [26].

Практика управління ліквідністю банку розглядає три основні стратегії, які визначають загальні підходи до управління активами та пасивами банку (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 - Стратегії управління ліквідністю банків та їх характеристики

Назва стратегії	Зміст стратегії	Переваги	Недоліки	Умови для застосування
Стратегія накопичення ліквідності (стратегія управління ліквідністю через активи)	Передбачає нагромадження високоліквідних активів, що забезпечують потреби ліквідності банку	Відсутність проблем з миттєвою і поточною ліквідністю	Накопичення низько доходних високоліквідних активів	Дефіцити ліквідних коштів. Нестабільність грошового ринку.
Стратегія запозичення ліквідності (стратегія управління ліквідністю через пасиви)	Здійснення запозичення грошових коштів в кількості, яка буде достатньою для повного покриття потреб ліквідності	Здійснення запозичень тільки після виникнення попиту на грошові кошти. Уникнення накопичення високоліквідних активів, що приносять низькі доходи	Ризик зміни відсоткових ставок	Наявність джерел для здійснення швидкого запозичення ресурсів. Висока ліквідність банківської системи.
Стратегія збалансованого управління ліквідністю (стратегія управління ліквідністю через активи та пасиви)	Поєднання попередніх двох стратегій	Гнучкість, що дозволяє вибрати найоптимальніше поєднання різних джерел залучення ліквідних коштів	Складна аналітична підтримка	Збалансований стан грошового ринку. Наявність достатніх обсягів та джерел запозичення коштів в випадку виникнення попиту на них

Джерело: складено авторами за матеріалами [13, 26, 43]

Вибір банком стратегії може залежати від ряду факторів: політична та економічна ситуація в Україні, загальна стабільність банківської системи, розмір і стан розвитку банку, вподобання керівництва банку тощо. В залежності від обраної банком стратегії використовують відповідні підходи до управління ліквідністю. Кожна із стратегій має свої переваги і недоліки, а економічна доцільність їх використання визначається якісними та кількісними характеристиками банківських портфелів, рівнем розвитку фінансових ринків, а також особливостями зовнішнього середовища.

Забезпечення максимального позитивного ефекту при виборі тієї чи іншої стратегії досягається шляхом здійснення прогнозування стану грошового ринку, швидкості та напрямів зміни відсоткових ставок, економічної та політичної ситуації в країні. Ось чому при виборі максимально оптимальної стратегії управління ліквідністю, банківська установа має враховувати не лише внутрішні, але й зовнішні чинники, які мають вплив на стан ліквідності банку.

Ефективність управління ліквідністю банку залежить від банківської політики, яка має вплив на вибір підходів, мети та завдань управління ліквідністю банку. Банківська політика декларує пріоритетні напрямки діяльності банку, впливає на структуру активів та пасивів, які визначають рівень ліквідності банку і обумовлюють потребу в обґрунтуванні напрямків банківської політики щодо здійснення управління ліквідністю банку з позицій обраної банком стратегії та сценарію функціонування. Найвагоміший вплив на управління ліквідністю банку здійснює кредитна і депозитна політика, оскільки обсяги кредитів і депозитів посідають перше місце в структурі балансу вітчизняних банків. Крім того загальна ресурсна, інвестиційна, розрахункова політики впливають на ефективність управління ліквідністю банку.

«Кредитна політика банку передбачає розробку заходів, які спрямовані на вдосконалення співвідношення ризику та прибутковості від операцій із надання позик юридичним і фізичним особам» [5]. Вона передбачає постійне

нарощення кредитних ресурсів, підтримання на належному рівні ліквідності кредитного портфеля через покращення якості забезпечення виданих кредитів за всіма сегментами ринку. Зниження якості кредитної політики банків виступає наслідком несвоєчасного повернення чи неповернення кредитів позичальниками.

Депозитна політика є складним економічним явищем, яку розглядають: «у широкому розумінні - як стратегію і тактику банку щодо залучення ресурсів з метою їх повернення, а також при організації й управлінні депозитним процесом; у вузькому розумінні - стратегію і тактику банку щодо організації депозитного процесу в контексті забезпечення його ліквідності» [21]. Основною метою здійснення депозитної політики є залучення максимального обсягу депозитних ресурсів за мінімальною ціною. Досягнення мети реалізації депозитної політики сприятиме одержанню максимального прибутку як основного результату фінансової діяльності банку. Отже, депозитна політика банку – це складова частина банківської стратегії, реалізація якої здійснюється через механізм банківського менеджменту.

Ресурсна політика банку – це розробка та практична реалізація банком комплексу заходів, спрямованих на управління процесом залучення необхідного обсягу та структури коштів із різних джерел, а також подальшого їх коригування (збільшення або зменшення) з метою забезпечення потреб та інтересів як банку, так і його власників, кредиторів контролюючих та регулюючих органів. Ці ресурси дозволяють банківській установі «оперативно задовольняти потребу у грошових коштах та регулювати і підтримувати власну ліквідність» [7].

Розрахункова політика банку - це система правил, принципів, методів та технологічних рішень, «яких дотримується банк під час організації та здійснення розрахункових операцій із клієнтами та іншими фінансовими установами» [8]. Розрахункова політика включає такі складові: вибір форм безготівкових розрахунків; порядок проведення платежів; тарифну політику щодо платежів; використання платіжних систем; організацію

внутрішньобанківських і міжбанківських розрахунків; правила управління ризиками в сфері платежів; використання сучасних технологій.

Політика та стратегія управління ліквідністю банку передбачає цілеспрямований вплив суб'єктів управління на об'єкти управління (елементи його активів і зобов'язань) з метою підтримання належного стану ліквідності, та забезпечення платоспроможності і стійкості банку.

Об'єктом управління ліквідністю банку виступають ті елементи діяльності, на які спрямовується управлінський вплив із метою забезпечення його здатності виконувати свої зобов'язання:

- структура активів і зобов'язань банку;
- обсяг та якість ліквідних активів;
- грошові потоки;
- рівень ризику ліквідності;
- короткострокові та довгострокові джерела фінансування;
- нормативи ліквідності та резерви.

Суб'єкти управління ліквідністю банку поділяються на зовнішніх і внутрішніх.

До внутрішніх суб'єктів належать керівні органи банку:

- правління банку - затверджує політику ліквідності і приймає стратегічні рішення;

- комітет з управління активами і пасивами (ALCO) – це основний орган оперативного управління ліквідністю, який аналізує структуру активів і пасивів, управляє грошовими потоками, приймає управлінські рішення щодо розміщення і залучення ресурсів;

- казначейство банку – здійснює проведення щоденних операцій, забезпечуючи короткострокову ліквідність, проведення міжбанківських операцій, управління залишками коштів;

- підрозділ ризик-менеджменту – здійснює контроль відповідності нормативам ліквідності, оцінює ризики;

- фінансовий департамент / департамент планування та аналізу – здійснює прогнозування грошових потоків, планує структуру балансу;

- внутрішній аудит – приймає рішення щодо структури активів та пасивів, управління грошовими потоками і підтримання нормативів ліквідності тощо.

До зовнішніх суб'єктів належать установи й учасники ринку, які впливають на ліквідність чи встановлюють вимоги щодо її рівня, зокрема:

- центральний банк (НБУ) - встановлює нормативи ліквідності, надає рефінансування, проводить монетарну політику;

- регулятори та контролюючі органи (Верховна рада України, Уряд України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб) - встановлюють правила, стандарти і вимоги, що впливають на операційну діяльність банку;

- комерційні банки - партнери на міжбанківському ринку, які забезпечують можливість отримання короткострокових ресурсів чи розміщення надлишкових коштів;

- депозитарій, фондовий ринок - проводять операції з цінними паперами чим впливають на можливість швидко реалізувати ліквідні активи;

- клієнти банку (юридичні і фізичні особи) - їх поведінка (вклади, зняття коштів та попит на кредити) мають безпосередній вплив на ліквідність;

- рейтингові агенції, аудиторські компанії - формують репутаційний вплив, що визначає доступність ресурсів.

В сучасній економічній літературі розглядаються різні методи управління ліквідністю банку та інструментарій забезпечення впливу суб'єкта на об'єкт.

Серед найпоширеніших методів управління ліквідністю банку виділяють:

- метод «cash-flow» - метод, використовуючи який банк забезпечує свою ліквідність шляхом аналізу, прогнозування та збалансування усіх майбутніх припливи і відпливи грошових коштів в різних часових періодах;

- метод заміщення активів - метод, за якого ліквідність банку забезпечується шляхом формування необхідного обсягу високоліквідних активів, які у випадку потреби можуть бути швидко реалізовані чи використані в якості забезпечення для отримання коштів. Цей метод відноситься до структурних методів управління ліквідністю;

- метод розподілу активів - метод, за якого ліквідність банку забезпечується правильним структурним розподілом активів за ступенем ліквідності та строками погашення. Мета його - сформувати таку структуру активів, яка б дозволила банку своєчасно покривати відплив коштів та виконувати зобов'язання без додаткових операцій (тобто, як продаж активів чи запозичення);

- метод загального фонду коштів - метод, за якого усі залучені ресурси розглядаються як цілісний, єдиний, спільний фонд, з якого в подальшому фінансуються всі активні операції банку без жорсткої прив'язки окремих видів ресурсів до її конкретних активів. Цей класичний метод, який використовувався банками на початку розвитку банківських систем;

- метод управління резервною позицією – метод, за якого основний акцент здійснюється на підтримку необхідного рівня резервів (обов'язкових і вільних) для забезпечення виконання нормативів і платіжних зобов'язань. Метод базується на активному регулюванні величини та структури резервів, що зберігаються у готівці, на кореспондентському рахунку в НБУ, у високоліквідних активах (міжбанківські кредити, короткострокові ОВДП до запитання тощо);

- метод управління кредитною позицією - метод, який використовується банком для контролю, оцінки і мінімізації ризиків, пов'язаних із кредитними операціями. Мета даного методу - забезпечення ефективного використання кредитного портфеля, зменшення ризику неповернення кредитів та підвищення рівня прибутковості.

До даної системи долучаються методи управління ризиком ліквідності банку:

- метод лімітування - це метод, що до зволяє установлювати чіткі кількісні обмеження (ліміти) на операції, які впливають на ліквідність, щоб не допустити її погіршення і перевищення прийняттого рівня ризику. Внутрішні ліміти встановлюються на: обсяг ризикових активів; обсяг залучених короткострокових ресурсів; концентрацію депозитів; відкриті позиції на міжбанку; розмір строкових розривів ліквідності; інвестиції в певні типи активів; обсяги кредитування окремих клієнтів чи секторів. Даний метод дозволяє банку здійснювати контроль структури активів та пасивів і запобігати дефіциту ліквідних коштів;

Таблиця 1.3 - Фінансові нормативи оцінки ліквідності банку

Показник	Нормативне значення	Формула розрахунку
LCR - коефіцієнт покриття ліквідністю: (LCR _{ВВ} - за всіма валютами, LCR _{ІВ} - в іноземній валюті (ІВ))	мінімум 100% (для всіх валют)	$LCR = \frac{\text{високоякісні ліквідні активи}}{\text{чистий очікуваний відплив грошових коштів протягом 30 днів}} \cdot 100\%,$ $LCR_{ВВ} = \frac{\text{високоякісні ліквідні активи}}{\text{відпливи} - (\text{менше із двох значень: надходження або 75\% відпливів})} \cdot 100\%,$ $LCR_{ІВ} = \frac{\text{високоякісні ліквідні активи ІВ}}{\text{відпливи ІВ} - (\text{менше із двох значень: надходження ІВ або 75\% відпливів ІВ})} \cdot 100\%,$
NSFR - коефіцієнт чистого стабільного фінансування	100%	$NSFR = \frac{\text{обсяг наявного стабільного фінансування (ASF)}}{\text{обсяг необхідного стабільного фінансування (RSF) - НКР}} \cdot 100\%,$ <p>де НКР – величина непокритого кредитного ризику</p>

Джерело: складено авторами за матеріалами [30, 36, 37]

- метод коефіцієнтів - це метод, за якого ліквідність оцінюється і контролюється через систему фінансових показників (коефіцієнтів), які відображають співвідношення між ліквідними активами і зобов'язаннями банку. Він дозволяє кількісно вимірювати рівень ліквідності, своєчасно виявляти ризики її нестачі. Він передбачає розрахунок ключових коефіцієнтів ліквідності (таблиця 1.3), які показують достатність у банку: грошових коштів

і швидкоореалізованих активів, стабільних джерел фінансування, збалансованих строків активів та пасивів. Значення коефіцієнтів порівнюють із встановленими нормативами НБУ чи внутрішніми лімітами банку;

- метод GAP-аналізу - метод, який дозволяє здійснити оцінку ризику відсоткової ставки через невідповідність термінів активів та пасивів. Його мета - зрозуміти, наскільки зміни відсоткових ставок можуть вплинути на формування прибутку банку чи вартість його балансу.

- матричний метод - метод оцінки і контролю ліквідності, який базується на класифікації активів та пасивів банку за термінами їх погашення і побудові спеціальної матриці «активи-пасиви». Він дозволяє банку сформувати бачення співвідношення короткострокових та довгострокових ресурсів, вчасно приймати управлінські рішення щодо забезпечення фінансової стабільності.

- метод стрес-тестування – метод управління ризиками банку, який дозволяє здійснити оцінку стійкості фінансової установи до різких негативних змін ринкових чи внутрішніх умов. Він передбачає моделювання екстремальних правдоподібних сценаріїв та аналіз впливу на прибуток, капітал і ліквідність банку.

Рисунок 1.6 – Методи управління ліквідністю банку та ризиком ліквідності банку

Джерело: складено авторами за матеріалами [3, 17]

Методи управління ліквідністю банку та ризиком ліквідності банку подано на рисунку 1.6.

«Вибір методів / інструментів управління ліквідністю, а також індикаторів оцінки має носити системний, комплексний характер задля всебічного аналізу та планування ліквідності банку» [17]. Дослідження практики функціонування і управління ліквідністю банків дозволяє виокремити базові інструменти її моніторингу на мікрорівні (рисунок 1.7).

Рисунок 1.7 – Базові інструменти моніторингу ліквідності банку

Джерело: складено авторами за матеріалами [17, 28, 29, 38]

Отже, питання управління ліквідністю банку, виходячи з їх значущості для забезпечення фінансової діяльності банку, так і банківської системи загалом, мають перебувати в центрі уваги як регулятора ринку банківських послуг, так і безпосередньо самого банку.

2 АНАЛІТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз розвитку та управління ліквідністю банківської системи України в 2022-2024 роках

Банківська система є основою економіки, яка забезпечує переміщення фінансових ресурсів, підтримує розвиток бізнесу та сприяє стабільності платіжної системи. Проте, сучасні виклики, що пов'язані з воєнним станом, нестабільністю економіки та зовнішніми макроекономічними впливами, формують значні труднощі для забезпечення нормального функціонування вітчизняної банківської системи. Це спричиняє зміни головних показників діяльності банків, таких як обсяги кредитування, частка проблемних активів, капіталізація і рентабельність.

На тлі воєнних дій та економічної нестабільності, банківська система України продовжує пристосовуватися до поточних викликів. Це проявляється, зокрема, у поступовому скороченні кількості діючих банківських установ. Одним із ключових показників актуального стану є зміни в чисельності банків, які володіють чинною ліцензією на здійснення банківської діяльності. Ця тенденція відображає як процеси консолідації фінансового сектору та посилення регуляторних вимог, так і вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, включаючи втрати активів, виведення капіталу та зменшення зацікавленості іноземних інвесторів.

У 2022-2024 роках банківський сектор України демонстрував спадну траєкторію, яка показує скорочення чисельності банківських установ на шість одиниць, зокрема три із них з 100% іноземним капіталом (рисунок 2.1). Так, на початок 2025 року у Державному реєстрі банків було зареєстровано шістдесят один діючий банк, що в порівнянні із 2022 роком на шість банків

менше [24]. Із загальної кількості банків, які функціонують на теренах України 7 контролюється державою, 26 мають іноземних співвласників. Державні банки, зокрема ПриватБанк, Ощадбанк, Укрексімбанк і Укргазбанк, контролюють майже половину загальних активів та відіграють провідну роль в підтримці фінансової стабільності й обслуговуванні широкого кола клієнтів. Приватний банківський сектор представлений потужними банківськими установами, які активно впроваджують інновації та цифрові технології. Серед таких банків - Райффайзен Банк Аваль, ПУМБ, Укрсиббанк, а також Монобанк – перший повністю цифровий банк в Україні, який набув великої популярності серед клієнтів і переважно молоді, які цінують зручність та швидкість онлайн-банкінгу.

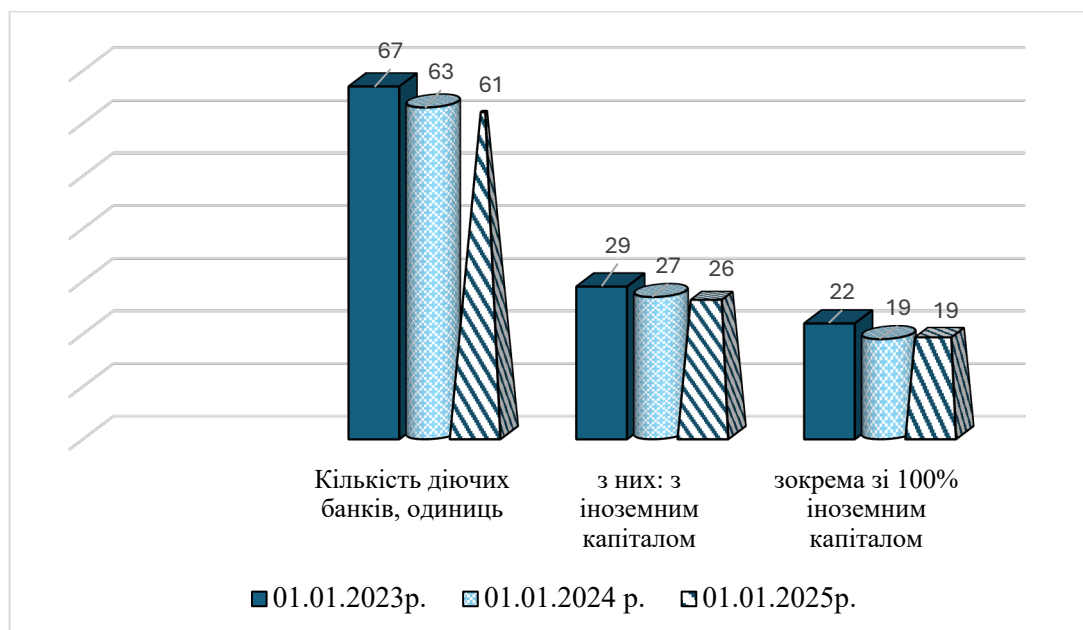

Рисунок 2.1 – Динаміка діючих банків України в 2022-2024 роках

Джерело: складено авторами за матеріалами [24]

У 2023 році зменшення кількості діючих банків на 4 одиниці пов'язано з тим, що виведено з вітчизняної банківської системи російські банки «Промінвестбанк» і «Міжнародний резервний банк», до категорії неплатоспроможних віднесено банк «Форвард», відкликану ліцензію мав

«Айбокс Банк» і було розпочато процедуру його ліквідації через систематичні порушення вимог протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. На кінець 2024 року кількість банківських установ зменшилася на 2 одиниці, зокрема банк «Альпарі» добровільно здав ліцензію. Таким чином, в структурі вітчизняної банківської системи на початок 2025 року частка банківських установ із вітчизняним капіталом складала 57,4%, із іноземним капіталом – 42,6%, а з 100% іноземним капіталом – 31,1%.

На кількість функціонуючих в банківській системі банківських установ впливає загальний стан розвитку банківської системи, а також частка непрацюючих кредитів (NPL) та особливості їх списання. В банківському секторі триває процес очищення і укрупнення. Одночасно кількість банківських установ з іноземним капіталом поступово зменшується, а це може свідчити про зменшення привабливості вітчизняного банківського ринку для міжнародних інвесторів через досить високі ризики. Такі тенденції вказують на існуючі виклики вітчизняній банківській системі щодо збереження конкурентоспроможності і фінансової стійкості за умов обмеженого доступу до іноземного капіталу.

Станом на початок 2025 року в 61 зареєстрованому банку України нараховується 5 тисяч 11 відділень [24], що в порівнянні з попереднім роком на 127 відділень або на -2,5% менше. Слід зазначити, що відділення Приватбанку та Ощадбанку в сумі складають 45% від загальної кількості відділень банківської системи України.

У 2022–2024 роках вітчизняна банківська система показала високий рівень адаптованості до умов воєнного стану, їй вдалося зберегти позитивну тенденцію нарощення активів, і в їх складі кредитного портфеля, капіталу та зобов'язань і забезпечити прибуткову діяльність (таблиця 2.1).

Попри зменшення кількості діючих банків в банківській системі України, її активи продовжують щорічно зростати.

Таблиця 2.1 – Динаміка показників діяльності банків України в 2022-2024 роках

Назва показника	2022р., млрд грн	2023 р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %	2024р., млрд грн	Абсол. відхил. 2024/2023, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2024/2023, %
Активи	2351.7	2945.0	593.3	25.2	3414.9	469.9	16.0
Кредитний портфель	1036.2	1024.7	-11.5	-1.1	1138.0	113.3	11.1
Зобов'язання	2135.8	2649.0	513.2	24.0	3046.6	397.6	15.0
Капітал	215.8	296.0	80.2	37.2	368.4	72.4	24.5
Прибуток	21.9	83.0	61.1	279.0	90.9	7.9	9.5
Рентабельність активів, %	1.0	3.2	2.2	220.0	2.9	-0.3	-9.4
Рентабельність капіталу, %	9.7	30.3	20.6	212.4	25.5	-4.8	-15.8

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [24]

Дані Національного банку України свідчать, що станом на кінець 2024 року загальний обсяг активів вітчизняного банківського сектору становив 3 трлн 414,9 млрд грн, що на 469,9 млрд грн (16,0%) більше у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року. В 2022 році загальний обсяг активів зріс на 593,3 млрд грн (рисунок 2.2). Активи в іноземній валюті станом на початок 2025 року складають 956,6 млрд грн, або 28,1% загальної структури активів.

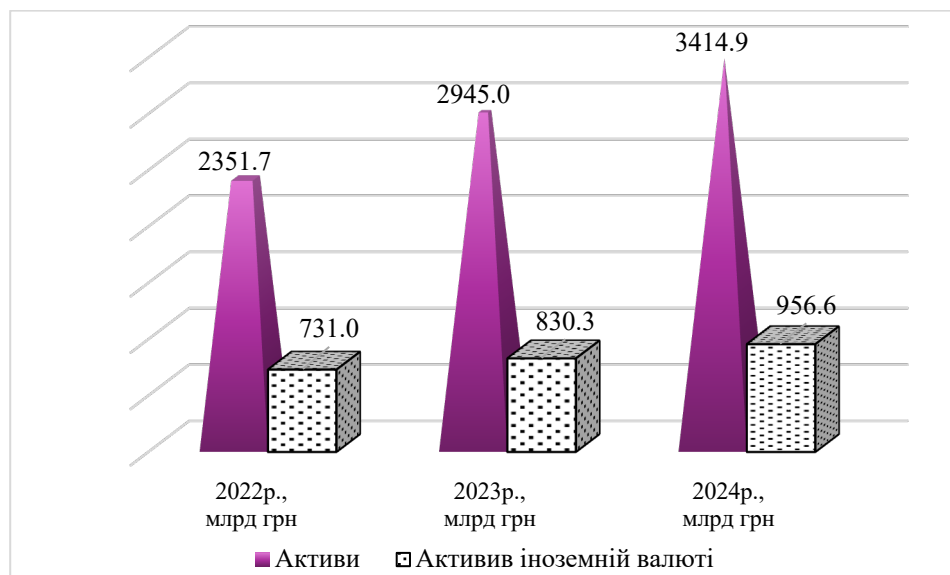

Рисунок 2.2 – Динаміка активів вітчизняної банківської системи в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

Зростання активів банківської системи України в 2024 р. відбулося за рахунок вкладення в цінні папери (зокрема державні облигації (ОВДП), в депозитні сертифікати НБУ, що є одним із способів управління ліквідністю та отримання доходу та активізації кредитування юридичних і фізичних осіб (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка активів банківської системи України в 2022-2024 роках

Назва показника	2022р., млрд грн	2023 р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %	2024р., млрд грн	Абсол. відхил. 2024/2023, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2024/2023, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	156.7	292.1	135.4	86.4	340.8	48.7	16.7
- зокрема кошти в НБУ	82.5	213.5	131.0	158.8	229.9	16.4	7.7
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	192.3	194.9	2.6	1.4	182.1	-12.8	-6.6
Кошти в інших банках	364.7	404.0	39.3	10.8	468.8	64.8	16.0
Кредити та заборгованість клієнтів	686.9	686.6	-0.3	0.0	823.9	137.3	20.0
- зокрема кредити та заборгованість юридичних осіб	552.6	527.2	-25.4	-4.6	601.6	74.4	14.1
- зокрема кредити та заборгованість фізичних осіб	134.3	159.4	25.1	18.7	222.3	62.9	39.5
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	270.7	456.5	185.8	68.6	577.9	121.4	26.6
зокрема що рефінансуються НБУ	264.7	413.9	149.2	56.4	514.2	100.3	24.2
Інвестиційна нерухомість	57.9	7.4	-50.5	-87.2	6.0	-1.4	-18.9
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	155.6	1.4	-154.2	-99.1	0.2	-1.2	-85.7
Основні засоби та нематеріальні активи	44.5	49.2	4.7	10.6	54.9	5.7	11.6
Інші фінансові активи	41.9	38.2	-3.7	-8.8	36.9	-1.3	-3.4
Інші активи	12.8	12.9	0.1	0.8	17.3	4.4	34.1
Чисті активи	2351.7	2945.0	593.3	25.2	3414.9	469.9	16.0
Усього резервів	-365.1	-366.3	-1.2	0.3	-352.3	14.0	-3.8

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [24]

Банківська система України, будучи ліквідною, досить активно вклала кошти в ОВДП як безпечні інструменти, що позитивно відобразилось у зростанні її активів. Від таких операцій було отримано подвійний ефект - банки диверсифікували активи, а держава здійснювала фінансування своїх потреб, зокрема пов'язаних із обороною і бюджетним дефіцитом.

Залучення вітчизняними банками коштів через депозитні сертифікати НБУ дозволили адсорбувати надлишкову ліквідність і керувати грошовою масою, що є для банків безпечним інструментом розміщення коштів із гарантованою дохідністю, а це в свою чергу сприяє стабілізації і зростанню їх активів, особливо в умовах війни.

У 2024 році в Україні банківське кредитування демонструвало позитивну динаміку: обсяг кредитів зростав, а банківські установи отримували прибуток, фінансуючи бізнес і населення (рисунок 2.3).

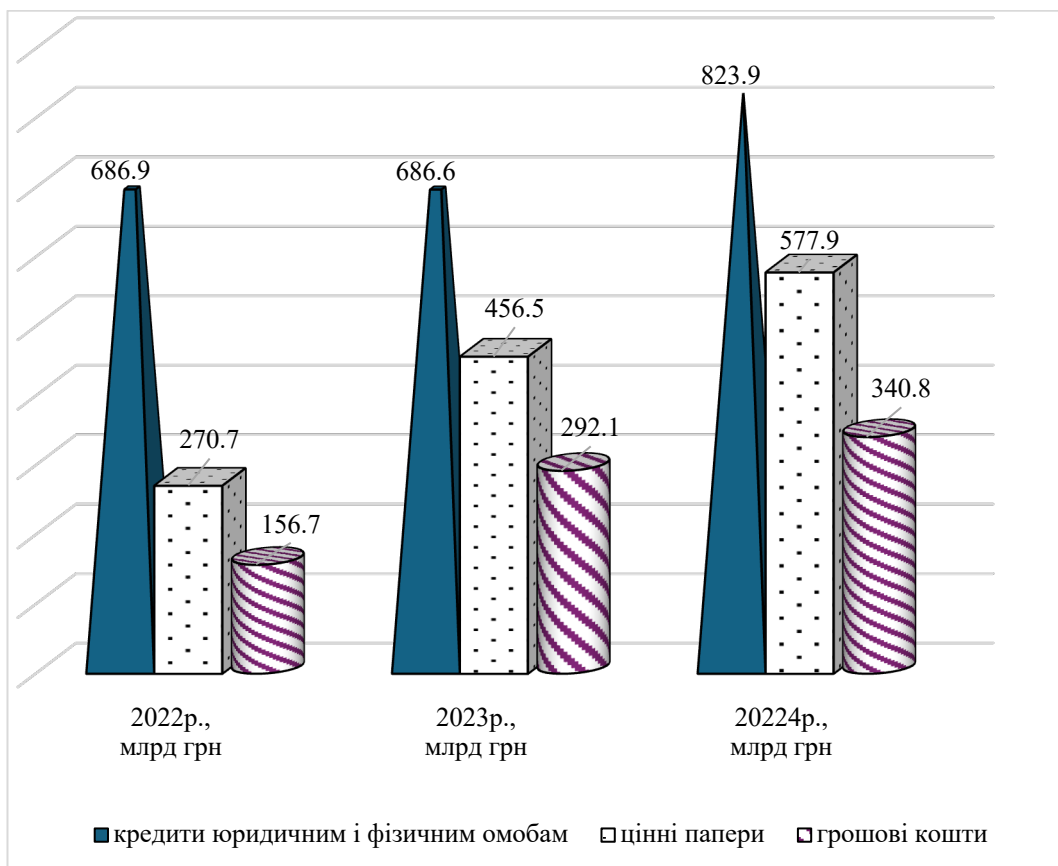

Рисунок 2.3 – Динаміка грошових коштів, цінних паперів та кредитування в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

Загалом активи банківської системи України були структуровані наступним чином (рисунок 2.4):

– кредити надані юридичним та фізичним особам в 2024 році склали 823.9 млрд грн (24.1 % активів) і в порівнянні з 2023 роком зросли на 137.3 млрд грн (або на +20.0%). Річний обсяг кредитування юридичних осіб в 2024 році склав 601.6 млрд грн, тоді як фізичних осіб – 222.3 млрд грн. Порівняно із 2023 роком обсяг кредитування зріс в абсолютних показниках по юридичних особах на 14.1%, а по фізичних особах – на 39.5%. У відносних показниках приріст склав по юридичних особах – 6.2%, а по фізичних – 12.2%. Такій позитивній динаміці сприяли також відновлення попиту бізнесу і населення на кредитні ресурси, а також збільшення ризик-апетиту банків. У 2023 році порівняно з 2022 роком суттєвих змін в структурі кредитування не відбулося;

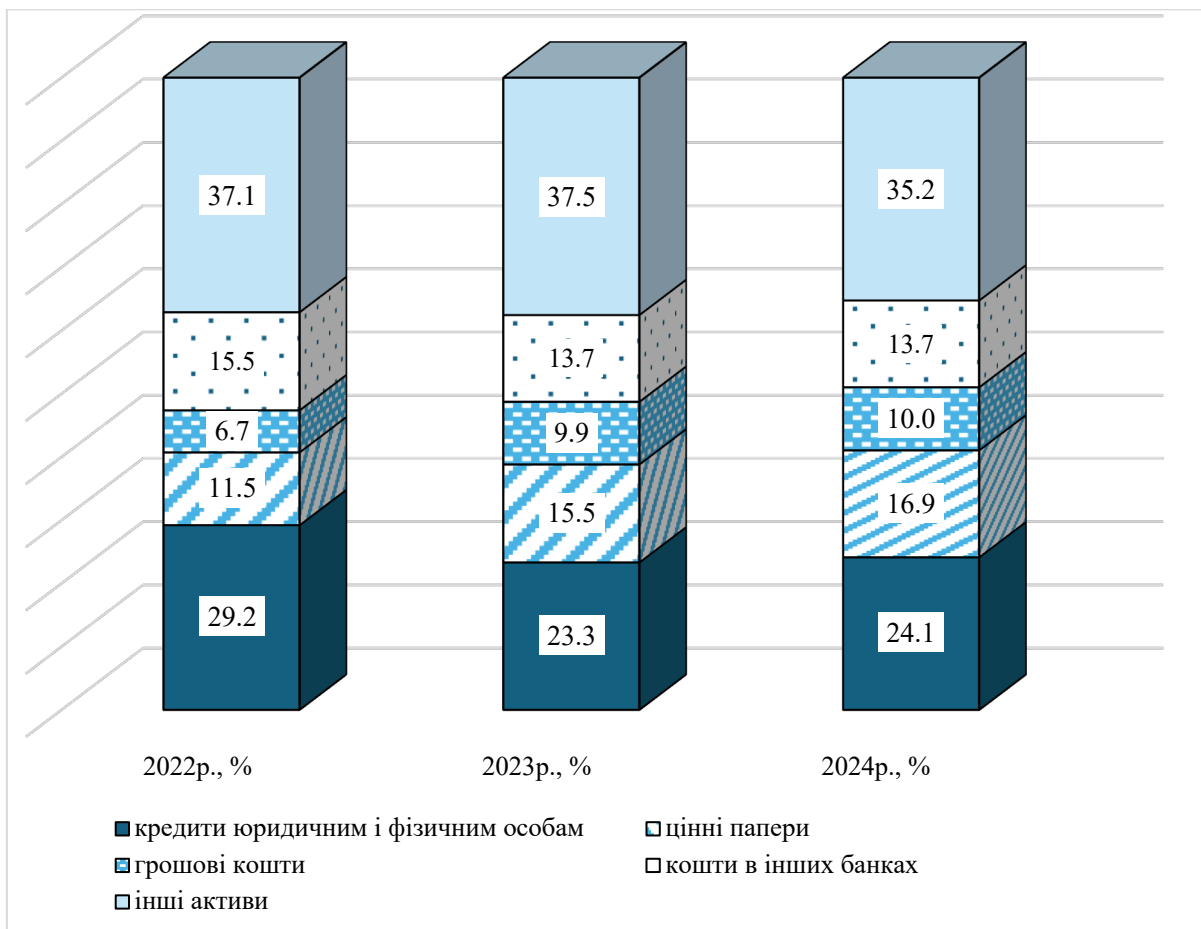

Рисунок 2.4 – Структура активів вітчизняної банківської системи в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

– цінні папери в 2024 році склали 577.9 млрд грн (16,9 % активів) і в порівнянні з 2023 роком зросли на 121.4 млрд грн (або на +26.6%). В 2023 році порівняно з 2022 роком приріст в абсолютних показниках склав 185.8 млрд грн (або на +68.6 %);

– грошові кошти банківської системи в 2024 році склали 340.8 млрд грн (або 10.0% активів), і зросли в порівнянні з 2023 роком на 48.7 млрд грн (або на +17,7%). В порівнянні з 2022 роком грошові кошти зросли вдвічі, переважно за рахунок зростання коштів комерційних банків в НБУ, що спричинено необхідністю формування резервів, впливом валютних коливань та операцій із фінансування бюджету.

– інші активи в структурі банківської системи України в 2024 році склали 35.2% і суттєво не змінилися в досліджуваному періоді.

Зобов'язання банківської системи України в 2022-2024 роках подано в таблиці 2.3. Дані таблиці свідчать, що у 2022-2024 роках загальний обсяг зобов'язань платоспроможних банків надалі зростає. Зокрема, загальна величина зобов'язань в 2024 році склала 3046.6 млрд грн, що більше показника 2023 року на 397.6 млрд грн, або на +15.0%. В 2023 році в порівнянні з 2022 роком зобов'язання зросли на 513.2 млрд грн, або на 24.0 %

Найвагомішими в структурі зобов'язань банківської системи України залишаються кошти клієнтів, які впродовж 2024 р. склали понад 90% загальної структури зобов'язань. Загальний обсяг коштів клієнтів на кінець 2024 року склав 2822.4 млрд грн (або 92.6%) загальної структури зобов'язань. В порівнянні з 2023 роком в 2024 році обсяг коштів клієнтів зріс на +387.0 млрд грн (або 15.9%). В 2023 році приріст склав +504.1 млрд грн (або 26.1%).

Кошти суб'єктів господарювання і небанківських фінансових установ в 2024 році складають більше половини загальної величини зобов'язань банківської система, а саме 1564.2 млрд грн (або 51.3% структури). В порівнянні з 2023 роком їх загальний обсяг зріс на + 40.2 млрд грн, а їх частка в загальній структурі зобов'язань залишалася досить високою – 49.9%.

Кошти фізичних осіб в 2024 році складають 39.92% загальної величини зобов'язань банківської система, або 1216.6 млрд грн. В порівнянні з 2023 роком їх загальний обсяг зріс на + 216.7млрд грн, а їх частка в загальній структурі зобов'язань залишалася досить високою – 37.75% (рисунок 2.5).

Таблиця 2.3 – Динаміка зобов'язань банківської системи України в 2022-2024 роках

Назва показника	2022р., млрд грн	2023р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %	2024р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %
Кошти отримані від НБУ	38.1	2.5	-35.6	-93.4	1.9	-0.6	-24.0
Кошти банків	28.2	20.8	-7.4	-26.2	15.9	-4.9	-23.6
Кошти клієнтів	1931.3	2435.4	504.1	26.1	2822.4	387.0	15.9
зокрема кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	942.7	1321.9	379.2	40.2	1564.2	242.3	18.3
зокрема кошти фізичних осіб	933.2	999.9	66.7	7.1	1216.6	216.7	21.7
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1	0.5	-0.5	-50.0	0.4	-0.1	-20.0
Боргові цінні папери, емітовані банком	0.1	0.1	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
Інші залучені кошти	49.9	54.3	4.4	8.8	61.2	6.9	12.7
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	4.6	55.6	51.0	1108.7	47.8	-7.8	-14.0
Відстрочені податкові зобов'язання	0.6	1.4	0.8	133.3	2.5	1.1	78.6
Резерви за зобов'язаннями	10.7	10.5	-0.2	-1.9	12.1	1.6	15.2
Інші фінансові зобов'язання	52	40.8	-11.2	-21.5	53.8	13.0	31.9
Інші зобов'язання	15.8	19.4	3.6	22.8	22.5	3.1	16.0
Субординований борг	10.4	7.6	-2.8	-26.9	7.0	-0.6	-7.9
Усього зобов'язань	2135.8	2649.0	513.2	24.0	3046.6	397.6	15.0

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [24]

Загальні обсяги зобов'язань платоспроможних банків зросли у 2024 році на 9.0% (або на +14.8%) за рахунок нарощення коштів юридичних і фізичних осіб, кредиторської заборгованості за податком на прибуток. Кредиторська заборгованість за податком на прибуток зросла через донарахування підвищеного податку на прибуток за 2024 рік у грудні. Також зростали зобов'язання по усіх групах банків. Найбільше наростили зобов'язання Приватбанк приватні та банки – на 9.4% та 14.9% відповідно.

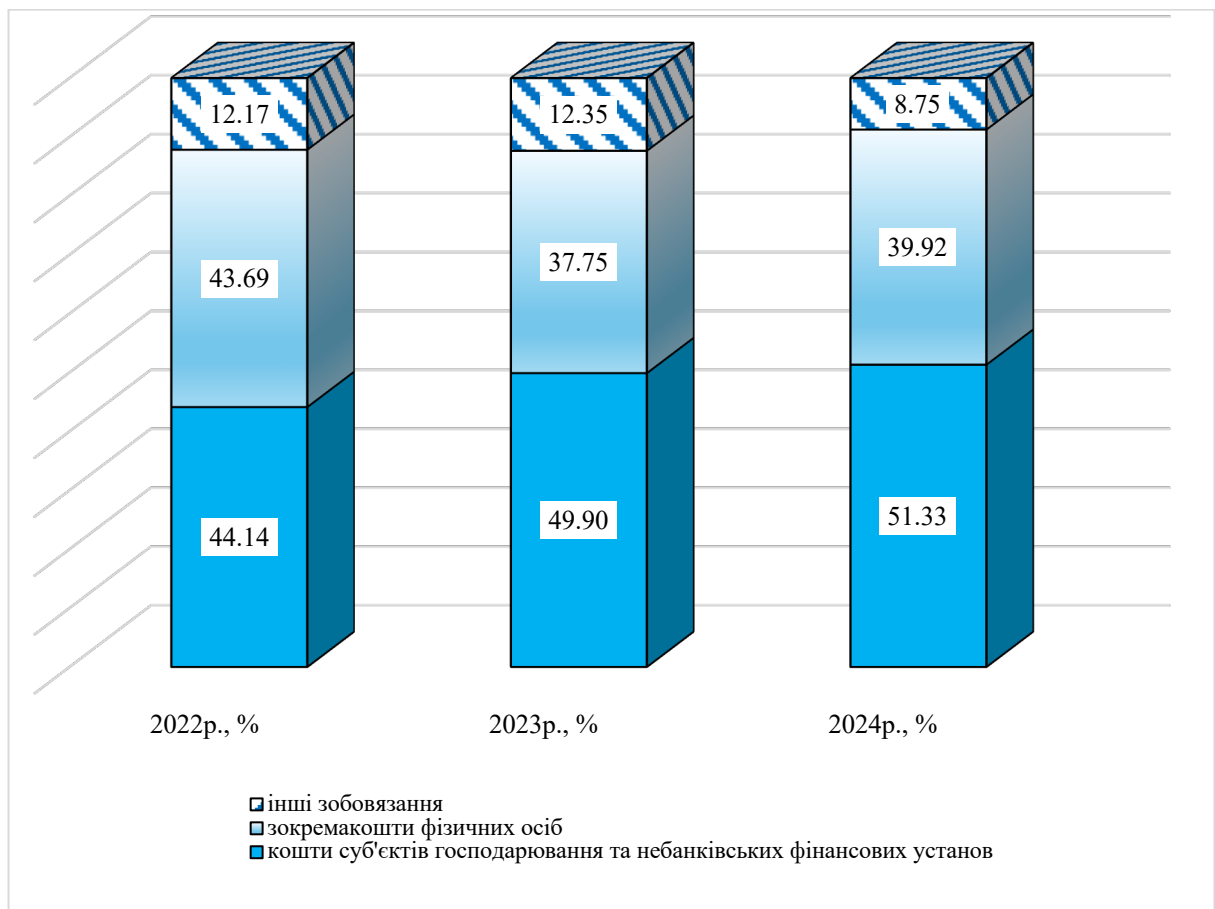

Рисунок 2.5 – Структура зобов'язань вітчизняної банківської системи в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

Залишки кредитів рефінансування НБУ (кошти НБУ) становили в 2024 році 1,9 млрд грн в п'яти фінансових установ. Загалом зовнішній борг знизився на 0,15 млрд \$ порівняно із 2023 роком і протягом 2024 року перебував на

рівні майже 1,6 млрд \$ (найнижчий рівень кінця 2023 року), що склало приблизно 2% від загального обсягу зобов'язань.

В 2024 році статутний капітал банківської системи суттєвих змін не зазнав і станом на кінець 2024 року становив 405.6 млрд грн.

Таблиця 2.4 – Динаміка капіталізації банківської системи України в 2022-2024 роках

Назва показника	2022р., млрд грн	2023р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %	2024р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %
Статутний капітал	406.2	404.6	-1.6	-0.4	405.6	1.0	0.2
Власний капітал	215.8	296.0	80.2	37.2	368.4	72.4	24.5
Регулятивний капітал	211.1	258.3	47.2	22.4	268.8	10.5	4.1

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [24]

Тоді як власний капітал вітчизняної банківської системи у 2024 році зазнав значних змін, зокрема, зріс на 24,5%, досягнувши 368,4 млрд грн (рисунок 2.4), що відбулось за рахунок загального зростання активів банківської системи на 16%.

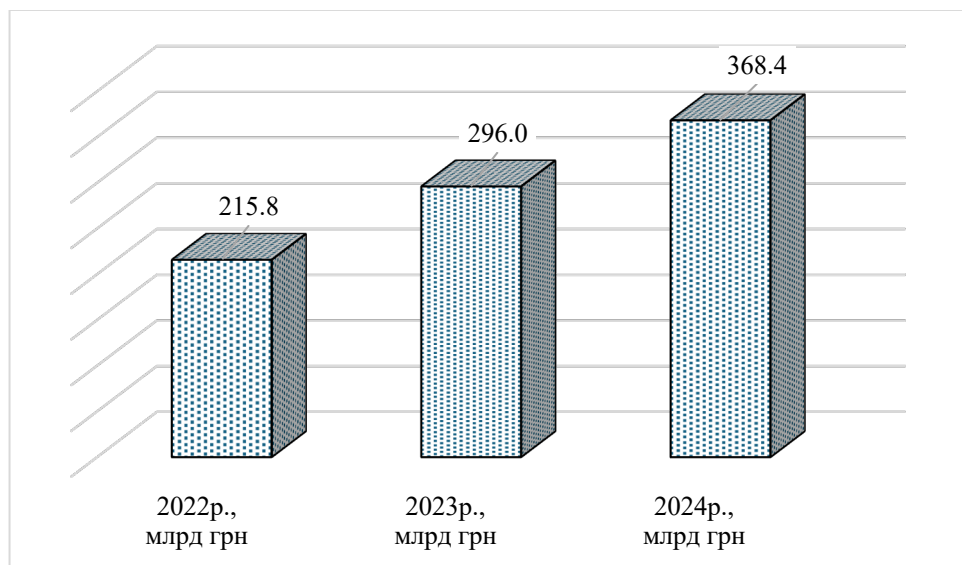

Рисунок 2.6 – Динаміка власного капіталу вітчизняної банківської системи в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

В порівнянні із 2023 роком абсолютний приріст власного капіталу склав 72.4 млрд грн. станом на кінець 2022 року власний капітал банківської системи склав 215.8 млрд грн і в порівнянні із 2022 роком номінально зріс на 152,6 млрд грн, або на +70,6% (рисунок 2.6). Така позитивна динаміка власного капіталу свідчить про підвищення стійкості банківського сектору, незважаючи на складні умови та ризики війни.

Регулятивний капітал банківської системи в 2024 році склав 268,8 млрд грн, його приріст +10.5 млрд грн, або +4.1%. В досліджуваному періоді регулятивний капітал зріс з 211,1 млрд грн до 268,8 млрд грн, що складає +27,3%. В 2023 році приріст склав +22.4%. Банківська система України у 2024 році, під керівництвом НБУ як регулятора, активно працювала над зміцненням регулятивного капіталу, наближаючи нормативи до стандартів ЄС і поступово піднімаючи мінімальний норматив достатності капіталу (КП) до 8,5%.

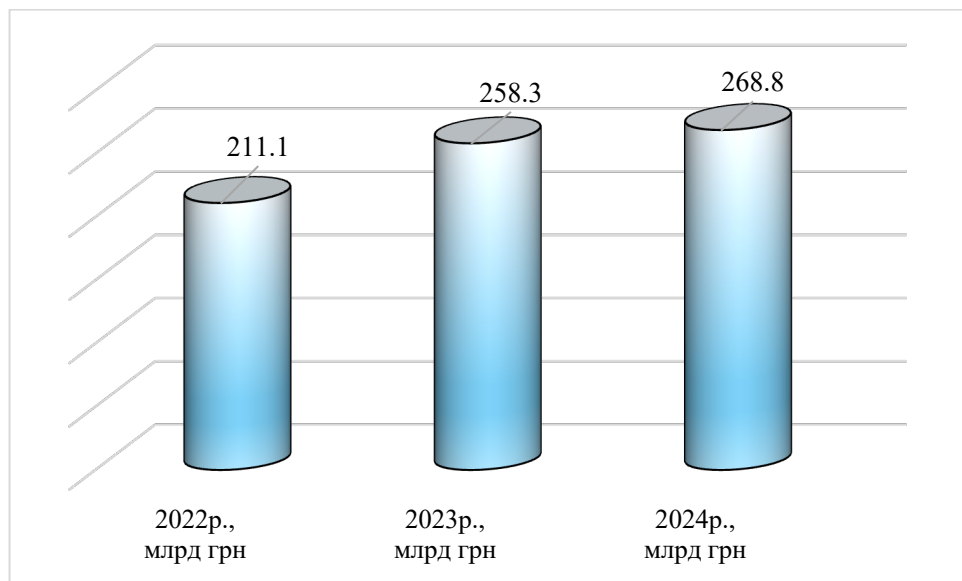

Рисунок 2.7 – Динаміка регулятивного капіталу вітчизняної банківської системи в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

Станом на кінець 2024 року регулятором було надано певні послаблення щодо включення прибутків й інструментів до капіталу для здійснення

підтримки банків в умовах війни. Власний капітал самого НБУ суттєво зріс у 2024 році, досягнувши на кінець року 567,6 млрд грн (на початок року він складав 420,1 млрд грн), що становить +35% приросту, що переважно досягнуто завдяки позитивній переоцінці валютних активів через зміну курсу гривні. НБУ генерував значні фінансові результати, які на кінець 2024 року склали близько 231 млрд грн, що дозволило перерахувати частину прибутку до держбюджету. Така динаміка свідчить про фінансову стійкість НБУ і банківської системи загалом.

Аналіз доходів, витрат і результатів діяльності банківської системи в 2022-2024 роках показав, що незважаючи на всі виклики пандемії COVID-19 і повномасштабного вторгнення росії, з якими в останні роки зіштовхнулася держава загалом і її економіка, Україна стійко їх витримує, так як і витримує її економіка та банківський сектор.

Доходи банківської системи України станом на кінець 2024 року склали 507.6 млрд грн. і зросли в досліджуваному періоді на 150.1 млрд грн, або на 42%. Їх приріст в 2024 році становив 60.9 млрд грн, або 13,6% (таблиця 2.5). Процентні доходи в 2024 році становили 351.6 млрд грн і зросли за рік на 15,5%. Вони залишаються головним джерелом високого обсягу сформованого прибутку банківської системи. Роль дохідності ОВДП і кредитів суттєво збільшилася в досліджуваному періоді, тоді як роль депозитних сертифікатів НБУ значно знизилася. Вартість дохідності активів і зобов'язань банківської системи України знижувалися практично синхронно, тому суттєвих змін процентна маржа в 2024 р. не зазнала і в середньому вона була сформована на рівні 7,6%. Динамічно зростають в 2024 році і комісійні доходи, а саме, в 2024 році вони складають 110.9 млрд грн, що відповідає +13,6%. В 2022-2024 роках комісійні доходи показали приріст +25.2 млрд грн, що складає +29,5%. Чистий комісійний дохід банківської системи України відчутно зріс за 2024 рік і склав +11,3%. У грудні 2024 року вперше вдалося досягнути його місячного обсягу на передвоєнному рівні.

Таблиця 2.5 – Динаміка доходів, витрат, прибутку банківської системи України в 2022-2024 роках

Назва показника	2022р., млрд грн	2023р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %	2024р., млрд грн	Абсол. відхил. 2023/2022, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2023/2022, %
ДОХОДИ	357.5	446.7	89.2	25.0	507.6	60.9	13.6
процентні доходи	217.1	304.4	87.3	40.2	351.6	47.2	15.5
комісійні доходи	85.6	97.6	12.0	14.0	110.9	13.3	13.6
результат від переоцінки та від операцій купівлі- продажу	43.5	30.3	-13.2	-30.3	34.4	4.1	13.5
інші операційні доходи	8.1	8.4	0.3	3.7	6.7	-1.7	-20.2
інші доходи	2.4	4	1.6	66.7	1.9	-2.1	-52.5
повернення списаних активів	0.1	2	1.9	1900.0	2.1	0.1	5.0
ВИТРАТИ	335.6	363.7	28.1	8.4	416.7	53.0	14.6
процентні витрати	65.4	103	37.6	57.5	117.3	14.3	13.9
комісійні витрати	35.4	46.5	11.1	31.4	54.3	7.8	16.8
інші операційні витрати	17.9	18.5	0.6	3.4	19.6	1.1	5.9
загальні адміністративні витрати	82.4	92.3	9.9	12.0	110.9	18.6	20.2
інші витрати	5.9	8.7	2.8	47.5	9.1	0.4	4.6
відрахування в резерви	121.2	17.7	-103.5	-85.4	9.6	-8.1	-45.8
податок на прибуток	7.4	77	69.6	940.5	95.9	18.9	24.5
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК	21.9	83	61.1	279.0	90.9	7.9	9.5

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [24]

Загальні витрати банківської системи в 2022-2024 роках зросли з 335.6 млрд грн до 416.7 млрд грн, або на 81.1 млрд грн, що складає +24,2% приросту. Витрати банківської системи України на кінець 2024 року склали 416.7 млрд грн, а їх приріст в порівнянні з 2023 роком склав 53.0 млрд грн, або +14,6%.

Процентні витрати банківської системи в 2024 році склали 117.3 млрд грн, що більше показника 2023 року на 14.3 млрд грн, або на +13.9%. в 2023 році процентні витрати зросли на 37.6 млрд грн, або на +57.5%. Процентні витрати банківської системи у 2024 році були значними, оскільки банки виплачували відсотки за депозитами фізичних осіб та бізнесу (особливо під час високих відсоткових ставок НБУ для стабілізації гривні), а також понесли видатки на здійснення обслуговування боргу і операційну діяльність, однак

при цьому отримали рекордний сукупний чистий прибуток, що свідчить про ефективне управління витратами і високі процентні доходи.

Комісійні витрати банківської системи в 2024 році склали 54.3 млрд грн, що більше показника 2023 року на 7.8 млрд грн, або на +16.8%. В 2023 році комісійні витрати зросли на 11.1 млрд грн, або на +31.4%. Комісійні витрати у 2024 році, як і завжди, виступають невід'ємною частиною операційної діяльності, охоплюють плату за надані послуги з обслуговування, перекази, зняття готівки (особливо в банкоматах інших банків) та інші. Вони є частиною операційних витрат, пов'язаних із комісіями від інших установ і клієнтів, що є важливою складовою банківського доходу і витрат.

Операційні витрати банківської системи України у 2024 році зросли, хоча й помірно, що демонструють дані Нацбанку та ПриватБанку, зокрема НБУ збільшив витрати на +16% (або на +8,1 млрд грн), а ПриватБанк – лише на +8% (що нижче показника інфляції), а це свідчить про загальне зростання витрат в банківському секторі на фоні війни. Найбільш відчутними в досліджуваному періоді є витрати на персонал. Так в 2024 році вони склали 110.9 млрд грн, що більше показника 2023 року на +18.6 млрд грн, темп приросту їх складає +20,2%. В 2023 році адміністративні витрати склали 92.3 млрд грн, що на + 9.9 млрд грн більше показника 2022 року, або на +12.0%. Витрати банківської системи на заробітну плату персоналу за два роки зросли на 31,7%. Банки змогли підтримувати високий рівень прибутковості основної діяльності й збільшення комісійного доходу, що дозволило їм витримати вищі адміністративні витрати без втрати ефективності. Співвідношення операційних витрат і операційного доходу (CIR) погіршувалося впродовж 2024 року і в середньому склало -39,2%. Вісім банківських установ в 2024 році були операційно збитковими. Загалом у 2024 році в банківській системі України відбулося розформування резервів за наданими кредитами та доформування резервів під ОВДП.

В досліджуваному періоді (2022-2024 роках) темпи зростання доходів були швидшими ніж темпи зростання витрат банківської системи України

(рисунок 2.8), що сприяло формуванню прибутку як позитивного фінансового результату (рисунок 2.9)

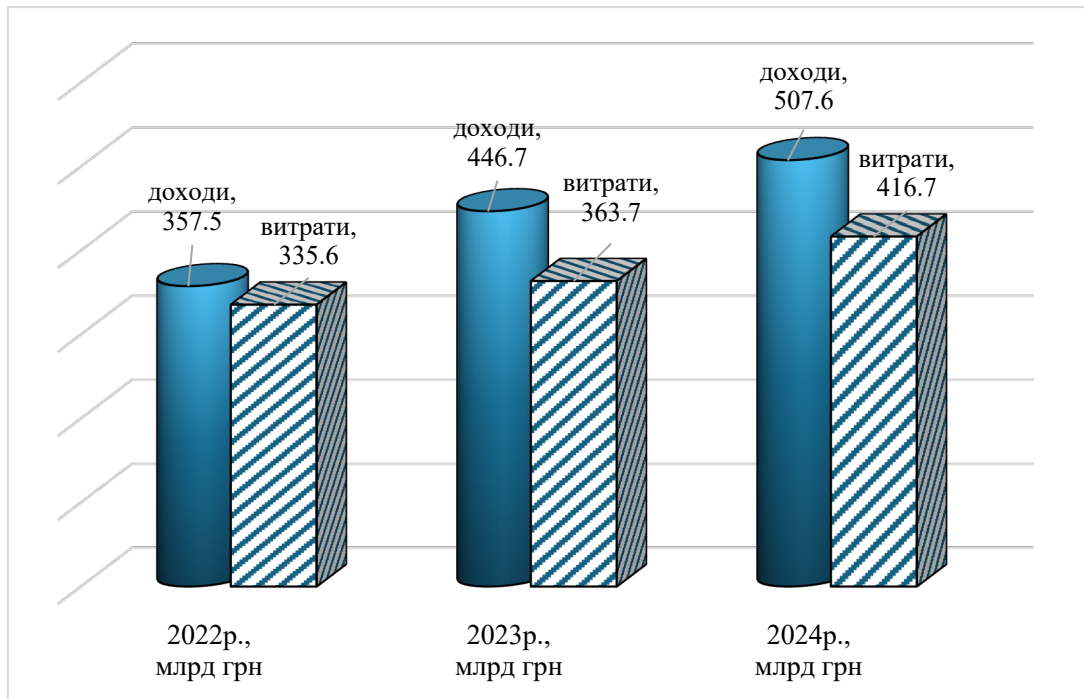

Рисунок 2.8 – Динаміка доходів і витрат вітчизняної банківської системи в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

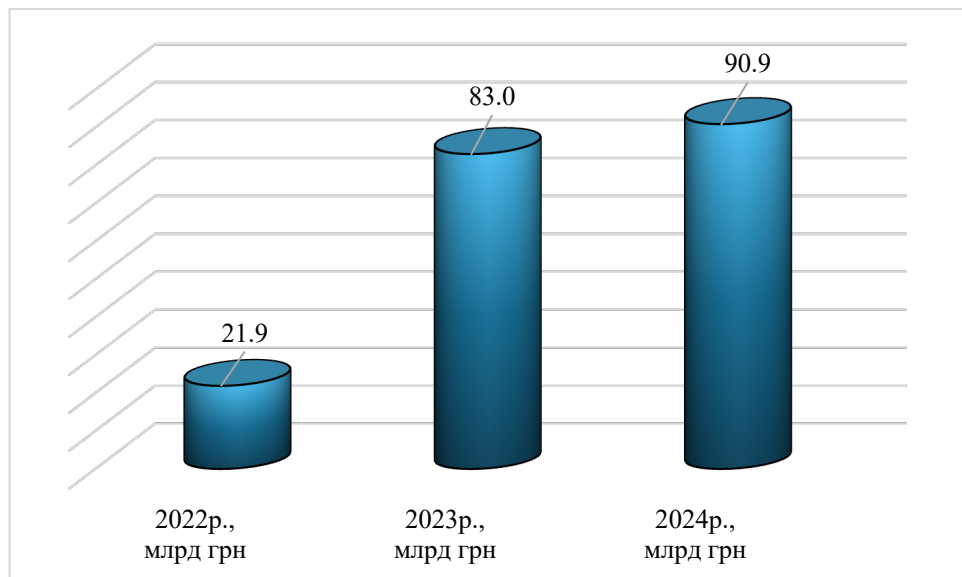

Рисунок 2.9 – Динаміка прибутку вітчизняної банківської системи в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

За результатами 2024 року банківська система України отримала рекордної величини чистий прибуток який склав 90,9 млрд грн. в порівнянні з 2023 роком чистий прибуток зріс на 7.9 млрд грн, або на +9.5%. Прибуток до оподаткування в 2024 році склав 186,8 млрд грн. банківська система перерахувала до бюджету 95.9 млрд податку на прибуток, що більше показника 2023 року на +24.5%. За роки війни банківська система наростила прибуток з 21.9 млрд грн до 90.9 млрд грн, або на +69.0 млрд грн, що складає + 314,7%. Цей результат обґрунтований зростанням якісного кредитування і інвестиціями в ОВДП. Найбільшу частку прибутку - 43% станом на кінець 2024 року згенерував «ПриватБанк». Серед лідерів 2024 року по формуванню прибутку є держбанки: «ПриватБанк» - 40,1 млрд грн; «Ощадбанк» – 14,8 млрд грн; «Укрексімбанк» – 5,6 млрд грн. найбільший прибуток серед приватних банків заробили «Райффайзен Банк» - 4,3 млрд грн, «ОТП Банк» - 4,1 млрд грн, «Креді Агріколь» - 4,1 млрд грн, «Укрсиббанк» - 4,1 млрд грн, «ПУМБ» - 3,9 млрд грн, «Універсал Банк» - 3,7 млрд грн. Тільки вісім банків із 61 банку системи отримали збиток.

Банківська система України 2024 року демонструвала стійкість та ліквідність завдяки високій міжнародній підтримці (фінансування склало близько \$42 млрд, що дозволило наростити резерви) й активній роботі НБУ, що забезпечило значне зниження частки непрацюючих кредитів (NPL) до 30,3% і зростання гривневого кредитування бізнесу, хоча із певним впливом підвищення податків на прибуток, що вимагало коригувань в банках, однак загалом система зберігала достатність капіталу і працювала в режимі 24/7. Досить активно зростала цифровізація (BankID), платіжні системи працювали в штатному режимі забезпечуючи обробку мільярдів операцій. Банківська система України демонструвала стабільну ліквідність, зберігаючи працездатність, хоча й спостерігалось скорочення чисельності відділень, а НБУ утримував надійні банки на високому рівні стійкості, превентивно готуючись до можливих викликів.

2.2 Загальна характеристика фінансової діяльності та оцінка управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» в 2022-2024 роках

«АКЦЕНТ-БАНК» («А-БАНК») – це приватне акціонерне товариство, основними видами діяльності його є «залучення депозитів, відкриття та ведення рахунків клієнтів, надання кредитів і гарантій, здійснення розрахунково-касового обслуговування, проведення операцій з цінними паперами та іноземною валютою» [1].

Діяльність АТ «АКЦЕНТ-БАНК» регулюється НБУ. Банк має ліцензію (№16 від 26.10.2011р.) на право здійснювати банківські операції, входить до єдиної державної системи гарантування вкладів фізичних осіб, отримав статус системно важливого банку, до нього застосовуються підвищені вимоги з боку НБУ щодо достатності капіталу і формування спеціального буфера системної важливості, що покликані забезпечити додатковий запас їх стійкості.

АТ «АКЦЕНТ-БАНК» виступає учасником «міжнародних платіжних систем VISA і Mastercard, національної платіжної системи «ПРОСТІР» та міжнародних систем грошових переказів» [1].

У 2024 році відбувся старт запуску банкоматної та термінальної мереж. Станом на початок 2025 року Банк нараховує 213 відділень, має 36 працюючих банкомата і 1091 терміналів самообслуговування в різних регіонах України. Кількість активних кредитних карток станом на початок 2025 року – 1 мільйон 650 тисяч 529 одиниць, кількість вкладників - 3 мільйони 587 тисяч 994 одиниці.

Дані сайту Мінфіну висвітлюють інформацію про те, що в 2024 році АТ «АКЦЕНТ-БАНК» виключно на основі відгуків відвідувачів про якість обслуговування в банках, у номінації «Народний Банк» за якість обслуговування зберіг своє почесне I місце. А за даними Visa отримав I місце за ко-бренд картками. АТ «АКЦЕНТ-БАНК» був серед переможців «щорічної премії-визнання найкращих фінансових установ FinAwards 2024» і отримав

бронзову нагороду у двох номінаціях «Найкращий мобільний банк» (мобільний застосунок ABank24) і «Найкраща служба підтримки». В кінці 2024 року відповідно до інформації незалежного рейтингового агентства «Кредит-Рейтинг» АТ «АКЦЕНТ-БАНК» підтверджено довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність) та підтверджено прогноз «стабільний». На початку 2025 року дане агентство підтвердило рейтинг надійності депозитів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» на рівні «4» - висока надійність.

Станом на 01 січня 2025 року чотири акціонери АТ «АКЦЕНТ-БАНК» володіють більше 10% акцій у статутному капіталі.

У 2024 році АТ «АКЦЕНТ-БАНК» залишався вірним принципам соціально відповідального бізнесу, активно впроваджуючи благодійні та волонтерські проекти, спрямовані на покращення якості життя українців. Банк приділяє особливу увагу екологічній та соціальній відповідальності, дотримується принципів сталого розвитку та підтримує різні суспільно важливі ініціативи.

Загальну характеристику фінансової діяльності АТ «АКЦЕНТ-БАНК» розпочнемо із аналізу активів 2022-2024 років.

Активи АТ «АКЦЕНТ-БАНК» - це всі майнові цінності банку, що мають грошову оцінку і використовуються для отримання прибутку, підтримки ліквідності та забезпечення власної діяльності шляхом розміщення власних та залучених коштів (таблиця 2.6, додаток А, Б, В).

Станом на кінець 2024 року вартість активів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» досягла 37 млрд 79,0 млн грн, що перевищує показник 2023 року на 14 млрд 107,6 млн грн, або на 68% (рисунок 2.10).

У період з 2022 по 2024 рік АТ «АКЦЕНТ-БАНК», активно впроваджуючи свою стратегію розвитку, значно нарощує обсяг кредитування клієнтів. За аналізований період загальна сума кредитів зросла з 6,22 млрд грн до 17,17 млрд грн (рисунок 2.11).

Таблиця 2.6 – Показники складу, структури та динаміки активів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Назва показника	2022р., млн грн	2023 р., млн грн	Абсол. відхил., 2023/2022 (+,-) млн грн	2024 р., млн грн	Абсол. відхил., 2024/2023 (+,-) млн грн	Темп приросту, 2024/2022 %	Структура, %		
							2022р.	2023р.	2024р.
Активи, усього	22072,5	22971,4	898,90	37079,0	14107,6	68,0	100,0	100,0	100,0
Грошові кошти та їх еквіваленти	1841,9	815,0	-1026,9	2521,8	1706,8	36,9	8,3	3,5	100,0
Кошти в інших банках	2477,6	8,0	-2469,6	2686,6	2678,6	8,4	11,2	0,0	6,8
Кредити та заборгованість клієнтів	6221,0	8188,9	1967,9	17174,8	8985,9	176,1	28,2	35,6	7,2
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	135,6	89,4	-46,2	123,3	33,9	-9,1	0,6	0,4	46,3
Інвестиційна нерухомість	11,9	12,7	0,8	13,7	1,0	15,1	0,1	0,1	0,3
Основні засоби та нематеріальні активи	413,3	418,3	5,0	548,6	130,3	32,7	1,9	1,8	0,0
Інші фінансові активи	403,0	688,1	285,1	888,4	200,3	120,4	1,8	3,0	1,5
Інші активи	38,4	88,9	50,5	150,7	61,8	292,4	0,2	0,4	2,4
Чисті активи, усього	17786,7	20342,7	2556,0	34408,2	14065,5	93,4	80,6	88,6	0,4
Усього резервів	4285,7	2628,7	-1657,0	2670,8	42,1	-37,7	19,4	11,4	92,8
Рентабельність активів, %	0,92	1,45	0,53	2,27	0,82	146,7	-	-	-

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [1, 24]

Зростання становить 10,95 млрд грн, або +176,1%. Такий суттєвий ріст пояснюється розширенням клієнтської бази банку за рахунок як приватних осіб, так і корпоративних клієнтів. Зокрема, обсяг кредитів, наданих фізичним особам, протягом зазначеного періоду збільшився утричі, а юридичним особам – у півтора рази.

У структурі активів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2023 роках найбільшу частку займали кредити та заборгованість клієнтів, становлячи відповідно

28,2% та 35,6%. Проте у 2024 році домінуючу позицію зайняли цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід - їх частка склала 46,3% загальної структури активів.

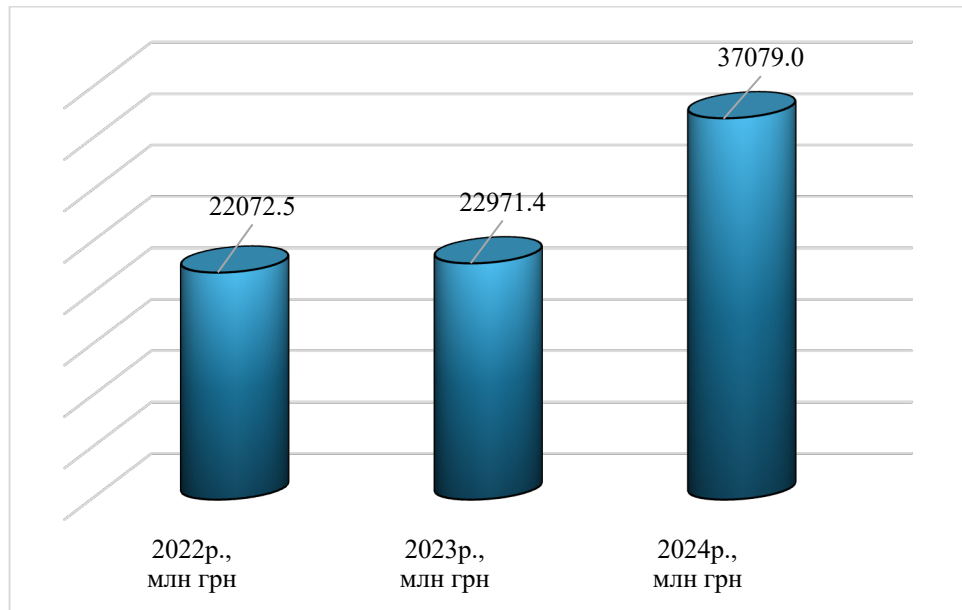

Рисунок 2.10 – Динаміка активів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [1, 24]

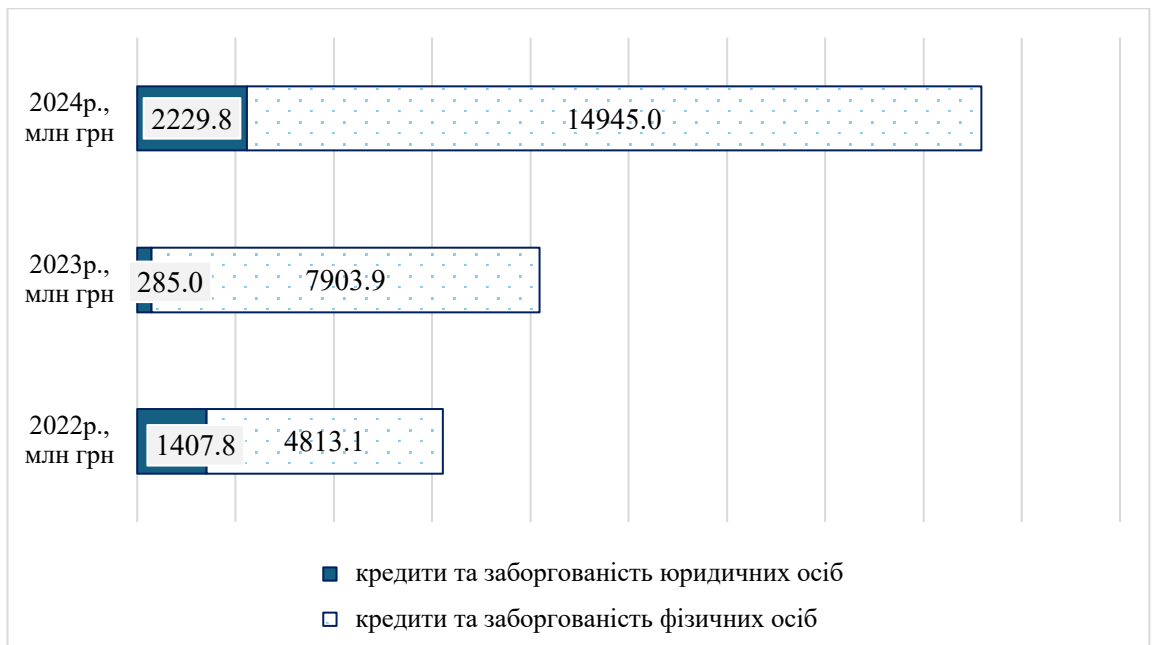

Рисунок 2.11 – Динаміка кредитів і заборгованості клієнтів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [1, 24]

Протягом цього періоду банки активно інвестували в цінні папери, особливо державні. Такі операції стали однією із головних статей банківських інвестицій, підкреслюючи інтерес фінансових установ до ролі інвесторів на фінансовому ринку, включно з АТ «АКЦЕНТ-БАНК».

Щодо резервів у структурі активів банку, їх обсяг у 2022-2024 роках скоротився з 4 млрд 285,7 млн грн до 2 млрд 670,8 млн грн. Це зменшення призвело до скорочення їхньої частки з 19,4% до 7,2%, що свідчить про зменшення коштів на рахунках.

Водночас банк успішно забезпечував ліквідність і компенсовував можливі втрати, демонструючи стабільність фінансової політики. Рентабельність активів у 2024 році зросла до рівня 2,27%, що відображає покращення їхньої якості й ефективності у створенні прибутку на одиницю активів.

Залучені кошти становлять переважну частку зобов'язань АТ «АКЦЕНТ-БАНК» протягом 2022-2024 років. Вони слугують основним джерелом формування фінансових ресурсів банку та використовуються для фінансування активних операцій. У таблиці 2.7 наведено склад, структуру та динаміку зобов'язань АТ «АКЦЕНТ-БАНК» за 2022-2024 роки.

Зростання обсягів коштів населення і підприємств на банківських рахунках зберігається. Банк постійно залучає фінансові ресурси від приватних клієнтів через різні види вкладів (депозитів) та інші рахунки, які є важливим джерелом фінансування його діяльності.

Основна частина пасивів АТ «А-БАНК» у період 2022-2024 років складається з коштів фізичних осіб, частка яких становила від 77,1% до 67,8% відповідно. В абсолютному вираженні обсяг цих коштів збільшився з 11 млрд 853,8 млн грн у 2022 році до 20 млрд 781,4 млн грн у 2024 році, що демонструє зростання на 8 млрд 927,0 млн грн (рисунок 2.12).

Водночас, кошти юридичних осіб у структурі залучених коштів АТ «А-БАНК» зросли з 17,7% до 25,9% відповідно. За аналізований період їхній обсяг

зріс з 2 млрд 726,0 млн грн до 7 млрд 942,1 млн грн, тобто збільшення склало 5 млрд 216,1 млн грн, або 190,6%.

Таблиця 2.7 - Показники складу, структури та динаміки зобов'язань АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Назва показника	2022р., млн грн	2023 р., млн грн	Абсол. відхил., 2023/2022 (+,-) млн грн	2024 р., млн грн	Абсол. відхил., 2024/2023 (+,-) млн грн	Темп приросту, 2024/2023 %	Структура, %		
							2022р.	2023 р.	2024р.
Кошти банків	252,2	91,2	-161,0	99,6	8,4	-60,5	1,6	0,4	0,3
Кошти клієнтів, зокрема:	14579,8	20359,3	5779,5	28723,5	8364,2	97,0	94,9	94,0	93,7
- кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	2726,0	4679,0	1953,0	7942,1	3263,1	191,3	17,7	21,6	25,9
- кошти фізичних осіб	11853,8	15680,4	3826,6	20781,4	5101,0	75,3	77,1	72,4	67,8
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	19,9	0,8	-19,1	541,3	540,5	2620,1	0,1	0,0	1,8
Відстрочені податкові зобов'язання	14,1	20,0	5,9	49,4	29,4	250,4	0,1	0,1	0,2
Резерви за зобов'язаннями	12,6	26,3	13,7	49,2	22,9	290,5	0,1	0,1	0,2
Інші фінансові зобов'язання	327,4	766,1	438,7	596,2	-169,9	82,1	2,1	3,5	1,9
Інші зобов'язання	162,4	404,7	242,3	588,0	183,3	262,1	1,1	1,9	1,9
Усього зобов'язань	15368,3	21668,4	6,300,1	30647,2	8978,8	99,4	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за матеріалами [1, 24]

Динаміку коштів клієнтів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 р.р. подано на рисунку 2.12.

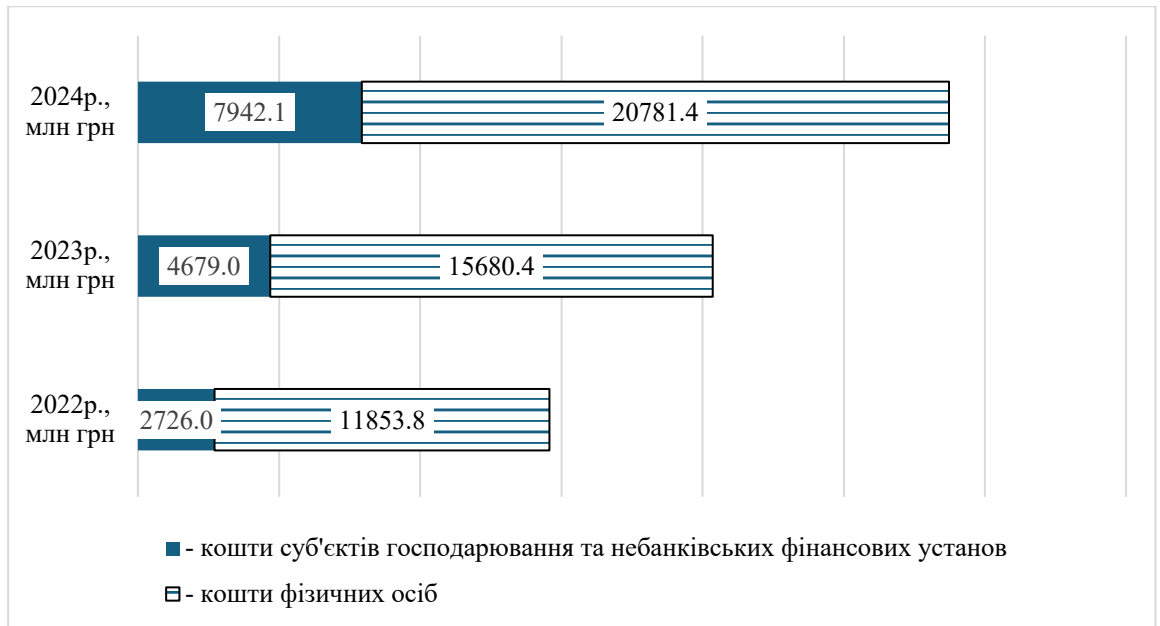

Рисунок 2.11 – Динаміка коштів клієнтів в АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [1, 24]

Власний капітал АТ «АКЦЕНТ-БАНК» станом на 1 січня 2025 року складає 3,76 млрд грн (рисунок 2.12 та таблиця 2.8). Ця сума є більшою за показник 2023 року на +763,7 млн грн (або на 25,5%), а у зіставленні з 2022 роком – на 1 мільярд 342,5 мільйона гривень (що відповідає зростанню на 55,5%).

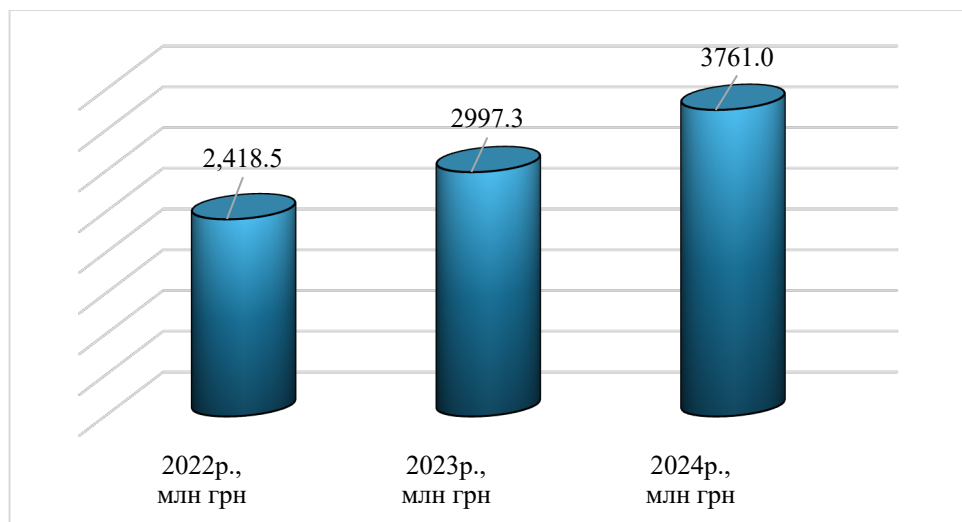

Рисунок 2.12 – Динаміка власного капіталу АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [1, 24]

Таблиця 2.8 – Динаміка показників власного капіталу АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Складові капіталу	Значення показників, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп росту, %	
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.
Статутний капітал	1054,7	1514,5	2115,7	1061,0	601,2	200,6	139,7
Незарєєстрований статутний капітал	459,8	0,0	0,0	-459,8	0,0	0,0	-
Інший додатковий капітал	165,0	165,0	165,0	0,0	0,0	100,0	100,0
Резерви та інші фонди банку	172,1	172,1	206,3	34,2	34,2	119,9	119,9
Резерви переоцінки	63,5	80,5	103,4	39,9	22,9	162,8	128,4
Нерозподілений прибуток	503,3	1065,2	1170,6	667,3	105,4	232,6	109,9
Всього	2418,5	2997,3	3761,0	1342,5	763,7	155,5	125,5

Джерело: розраховано за матеріалами [1, 24]

Статутний капітал АТ «АКЦЕНТ-БАНК» станом на 01.01.2025 року становить 2,11 млрд грн, що відповідає положенням установчих документів банку. В абсолютному вимірі, протягом аналізованого періоду статутний капітал банку зріс з 1,06 млрд грн, тобто збільшився у два рази.

Збільшення статутного капіталу відбувається шляхом перерозподілу отриманого прибутку, а рішення щодо цього затверджується на загальних зборах акціонерів банку. Зокрема, 300 млн гривень (що склало 37,51%) з прибутку, отриманого банком у 2021 році, було спрямовано на поповнення статутного капіталу. З прибутку, одержаного у 2022 році, на цю ж мету виділено 192,5 мільйонів гривень (95,00%), а з прибутку за 2023 рік – 108,6 мільйонів гривень (22,58%).

Варто зазначити, що у структурі власного капіталу АТ «АКЦЕНТ-БАНК» протягом 2022-2024 років статутний капітал є домінуючим елементом. Так, його частка становила 43,6% у 2022 році, 50,5% у 2023 році та 56,3% у 2024 році (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Структура власного капіталу АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Складові капіталу	Структура, %		
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.
Статутний капітал	43,6	50,5	56,3
Незареєстрований статутний капітал	19,0	0,0	0,0
Інший додатковий капітал	6,8	5,5	4,4
Резерви та інші фонди банку	7,1	5,7	5,5
Резерви переоцінки	2,6	2,7	2,7
Нерозподілений прибуток	20,8	35,5	31,1
Всього	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за матеріалами [1, 24]

Зареєстрований та емітований акціонерний капітал АТ «АКЦЕНТ-БАНК», що перебуває в обігу, представлений 25 млн 112 тис. простими акціями. Номінальна вартість однієї такої акції становить 84,25 грн станом на 01.01.2025 року. Для порівняння, на 01.01.2024 року ця вартість становила 60,31 грн.

Станом на 01.01.2025 року нерозподілений прибуток АТ «АКЦЕНТ-БАНК» становив 1 млрд 170 млн 600 тис. грн, що складає 31,1% величини власного капіталу банку. За аналізовані 2022-2024 роки сума нерозподіленого прибутку банку зросла на 667,3 млн грн, або на 132,6%. Цей показник представляє собою частину чистого прибутку, що залишається в розпорядженні банку після виплати дивідендів акціонерам і формування резервного капіталу. Наявні кошти банк може використовувати для фінансування інвестиційних проєктів, розширення власного бізнесу або покриття потенційних збитків. Зокрема, прибуток, отриманий у 2024 році в розмірі 348 млрд 244 млн 900 тис. грн (що становить 72,4% від прибутку 2023 року), було залишено власниками нерозподіленим до прийняття відповідних управлінських рішень.

На 01 січня 2025 року загальний обсяг сформованих резервів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» становить 309 млн 700 тис. грн. Цей показник демонструє приріст на 74,1 млн грн у порівнянні з даними 2022 року.

Впродовж 2023 року, з метою поповнення резервного капіталу АТ «АКЦЕНТ-БАНК», з нерозподіленого прибутку за 2022 рік було відраховано 10 млн 131,8 тис. грн, що склало 5,0% від величини відповідного прибутку. Аналогічно, у 2024 році на поповнення резервного капіталу банку з прибутку за 2023 рік було виділено 24 млн 43,8 тис. грн, що також становило 5,0% від величини відповідного прибутку.

Аналіз фінансових результатів діяльності АТ «АКЦЕНТ-БАНК» за період 2022-2024 років проведемо з врахуванням показників досягнутих доходів і витрат (таблиця 2.10).

Структура та джерела формування доходів є одним із вирішальних показників, що впливають на загальний розмір отриманого банком прибутку.

Аналіз фінансових даних показує, що сукупний дохід АТ «АКЦЕНТ-БАНК» у 2024 році зріс на 1 млрд 928 млн грн порівняно з 2023 роком, що становить +50,5% збільшення. Ця позитивна динаміка зумовлена значним зростанням відсоткових доходів, які є ключовим компонентом операційних надходжень банківської установи. У звітному періоді ці доходи, отримані у вигляді процентів за позичками як у національній, так і в іноземній валюті, зросли на 2 млрд 724 млн 100 тис. грн, досягнувши 6 млрд 198 млн 300 тис. гривень, що свідчить про темп приросту у +78,4%.

АТ «АКЦЕНТ-БАНК» визначає збільшення клієнтської бази як один із пріоритетних стратегічних напрямів свого розвитку. Для реалізації цієї мети банк розширює асортимент банківських продуктів та послуг, покращує якість обслуговування клієнтів, впроваджує сучасні технології та активно просуває свої послуги для залучення нових користувачів через різноманітні канали, включаючи онлайн-банкінг, мобільні додатки та соціальні мережі.

Таблиця 2.10 – Показники складу, структури та динаміки доходів та витрат АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Назва показника	2022р., млн грн	2023 р., млн грн	Абсол. відхил., 2023/2022 (+,-) млн грн	2024 р., млн грн	Абсол. відхил., 2024/2023 (+,-) млн грн	Темп приросту, 2024/2022 %	Структура, %		
							2022р.	2023 р.	2024р.
ДОХОДИ									
Процентні доходи	3474,2	4143,3	669,1	6198,3	2055,0	78,4	78,4	108,7	108,0
Процентні витрати	788,3	1437,8	649,5	1918,6	480,8	143,4	17,8	37,7	33,4
Чистий процентний дохід/Чисті процентні витрати	2685,9	2705,5	19,6	4279,8	1574,3	59,3	60,6	71,0	74,6
Комісійні доходи	1226,8	1561,1	334,3	2449,4	888,3	99,7	27,7	41,0	42,7
Комісійні витрати	721,4	1155,1	433,7	1547,3	392,2	114,5	16,3	30,3	27,0
Чистий комісійний дохід	505,4	406,0	-99,4	902,2	496,2	78,5	11,4	10,7	15,7
Торговий результат	1134,8	553,6	-581,2	276,5	-277,1	-75,6	25,6	14,5	4,8
Інші операційні доходи	25,7	29,4	3,7	40,8	11,4	58,8	0,6	0,8	0,7
Інші доходи	81,7	115,6	33,9	238,9	123,3	192,4	1,8	3,0	4,2
Всього доходів	4433,5	3810,1	-623,4	5738,1	1928,0	29,4	100,0	100,0	100,0
ВИТРАТИ									
Відрахування до резервів	2587,0	757,6	-1829,4	895,7	138,1	-65,4	62,0	24,4	22,3
Адміністративні та інші операційні витрати	1587,4	2344,6	757,2	3118,6	774,0	96,5	38,0	75,6	77,7
Всього витрат	4174,4	3102,2	-1072,2	4014,3	912,1	-3,8	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за матеріалами [1, 24]

Комісійні доходи посідають друге місце серед джерел надходжень АТ «АКЦЕНТ-БАНК» у період з 2022 по 2024 рік. Їх обсяг у 2024 році становив 2 млрд 449 млн ,400 тис. грн, що перевищує показник попереднього 2023 року на 888 млн 300 тис. грн, або на +56,9%. Зазначені надходження формуються за рахунок надання платних послуг за різноманітні банківські послуги, що надаються клієнтам, виключаючи відсоткові доходи. Протягом аналізованого періоду спостерігалось зростання комісійних доходів на 1 млрд 222млн 600

ти. грн, що відповідає темпу приросту в +99,7%. Таке збільшення обумовлене зростанням обсягів операцій, що підлягають комісійному стягненню. Це, своєю чергою, пов'язано із розширенням кола клієнтів, збільшенням кількості та обсягів транзакцій, а також впровадженням нових пропозицій для споживачів.

Водночас, у розглянутому часовому інтервалі, показник торговельного результату АТ «АКЦЕНТ-БАНК» демонструє тенденцію до зниження. Зменшення становило 581 млн 200 ти. грн у 2023 році та 277 млн 100 тис. грн у 2024 році, що сукупно становить +75,6%. Ця обставина пов'язана зі скороченням масштабів операцій з цінними паперами та іноземною валютою. А це, своєю чергою, призвело до зниження комісійних надходжень і, відповідно, позначилося на кінцевому торговому показнику банку.

Динаміка витрат АТ «АКЦЕНТ-БАНК» впродовж 2022-2024 років відзначалася мінливістю. Зокрема, у 2023 році спостерігалось зниження витрат на 1 млрд 72 млн 200 тис. грн, тоді як у 2024 році зафіксовано їх зростання на 912 млн 100 тис. грн. Така динаміка відповідала загальносистемній тенденції в банківському секторі України, де у першому кварталі 2023 року фінансові установи скоротили відрахування до резервів, на відміну від попереднього 2022 року, коли вони, навпаки, нарощували їх. Ця ситуація зумовлена поліпшенням макроекономічного становища в країні, попри воєнні дії, а також певним послабленням ризиків для банківської системи після спаду, що мав місце у 2022 році.

У 2024 році АТ «АКЦЕНТ-БАНК» суттєво не змінив свій підхід до формування резервів. Однак протягом аналізованого періоду банк послідовно нарощував адміністративні та інші операційні видатки. Зокрема, кошти на оплату праці та підвищення кваліфікації персоналу банку у 2024 році зросли на +18,2% порівняно з відповідним періодом 2023 року. Крім того, АТ «АКЦЕНТ-БАНК» збільшив період використання кредитного ліміту для бізнес-клієнтів з 30 до 90 днів, що також позначилося на загальній величині витрат банківської установи.

За даними звіту АТ «АКЦЕНТ-БАНК» [], у 2024 році він отримав 820 млн 500 тис. грн чистого прибутку, демонструючи позитивну динаміку зростання (таблиця 2.11). Порівняно з 2022 роком, прибуток збільшився на +617,9 млн грн, або вчетверо. Однак, значним негативним фактором для підвищення прибутковості як банків загалом, так і АТ «АКЦЕНТ-БАНК» стало чергове збільшення ставки податку на прибуток до 50%, що застосовується до фінансового результату за весь 2024 рік. Подібні податкові зміни зі зворотною силою значно ускладнюють планування капіталу банків, а для деяких банківських установ ще й обмежують можливості кредитування.

Таблиця 2.11 – Показники складу, структури та динаміки фінансових результатів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Показники	2022р., млн грн	2023 р., млн грн	Абсолютне відхилення, 2023/2022 (+,-) млн грн	2024 р., млн грн	Абсолютне відхилення, 2024/2023 (+,-) млн грн	Темп приросту, 2024/2022 %
Прибуток до оподаткування	259,2	707,8	448,6	1723,8	1016,0	565,0
Витрати на податок на прибуток	56,5	146,5	90,0	903,3	756,8	1498,8
Чистий прибуток	202,6	561,3	358,7	820,5	259,2	305,0

Джерело: розраховано за матеріалами [1, 24]

У 2024 році АТ «АКЦЕНТ-БАНК» сплатив до державного бюджету 903 млн 300 тис. грн податку на прибуток. Цей показник значно перевищує обсяги відрахувань попередніх років: 146 млн 500 тис. грн у 2023 році та 56 млн 600 тис. грн у 2022 році.

Досягнуті позитивні фінансові результати діяльності (рисунок 2.13) за аналізований період дали змогу АТ «АКЦЕНТ-БАНК» наростити статутний капітал, створити загальні резерви та фонди, а також збільшити обсяг прибутку, що був направлений до загальних резервів Національного банку України.

У 2022 році з отриманого прибутку АТ «АКЦЕНТ-БАНК» 192 млн 504 800 грн, що становить 95,00% від його загальної суми, було спрямовано на збільшення його статутного капіталу. У 2023 році 108 млн 588 тис. 100 грн

(22,58% від прибутку) використано для поповнення статутного капіталу Банку, тоді як 348 млн 244 тис. 900 грн (72,42%) залишили нерозподіленими. Крім того, АТ «АКЦЕНТ-БАНК» щорічно відраховує 5% від отриманого прибутку до резервного фонду.

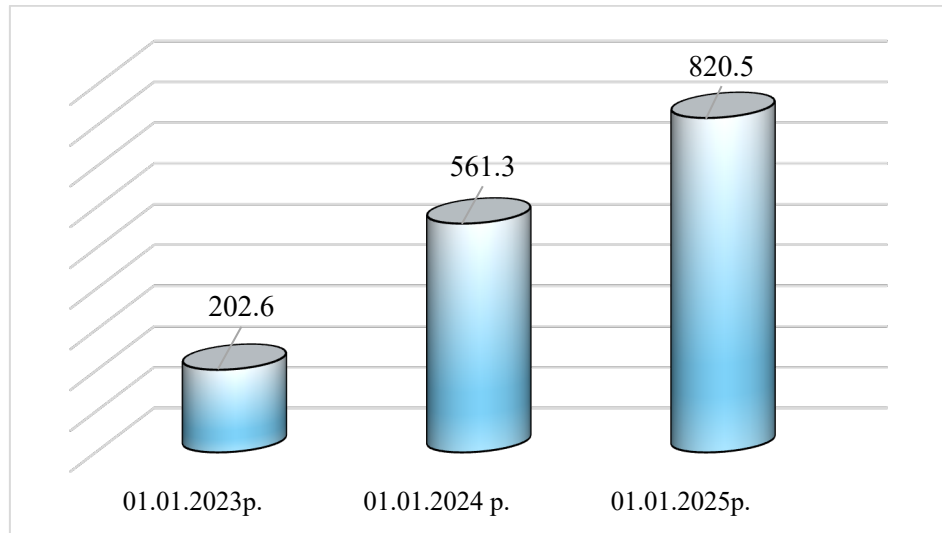

Рисунок 2.13 – Динаміка чистого прибутку АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [1, 24]

Рентабельність активів АТ «АКЦЕНТ-БАНК» (ROA) у 2024 році становила 2,27%, що на +1,35% перевищує показник 2022 року. Рентабельність власного капіталу у 2024 році зростає до 38,01%, що на +28,34% більше, ніж у 2022 році. Коефіцієнт віддачі статутного капіталу у 2024 році досяг 9,26%, що на +4,21% вище за показник 2022 року. Чиста процентна маржа у 2024 році зафіксована на рівні 12,82%, що на +8,32% перевищує встановлену норму. Це означає, що кожна гривня операційних активів генерує 8,32% чистого процентного доходу.

З метою розробки напрямів антикризового управління ліквідністю АТ «АКЦЕНТ-БАНК» доцільним вважається проведення аналізу економічних нормативів банківської системи та банку а 2022-2024 роках.

3 НАПРЯМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ З ПОЗИЦІЇ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Нормативи ліквідності та резерви банку є ключовими індикаторами його фінансової стійкості. Контроль за ними здійснюється Національним банком України. Ліквідність відображає спроможність банку своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Ця спроможність оцінюється за допомогою встановлених нормативів, які охоплюють вимоги до короткострокової (LCR для національної та іноземних валют) та довгострокової (NSFR) ліквідності, що встановлено НБУ на рівні 100%.

Банківська система України зберігає високі показники ліквідності, про що свідчить статистика НБУ [24]. Наявний запас високоліквідних активів і стабільний приплив фондування від клієнтів створює сприятливі умови для розширення кредитного портфеля банківської системи та здійснення вкладень у державні цінні папери з метою підтримки державного бюджету. Однак, посилення вимог до обов'язкового резервування, підвищення податкових ставок на прибуток та заплановані дивідендні виплати держбанків можуть тимчасово вплинути на склад ліквідних активів, вимагаючи від фінансових установ більш ефективного управління ліквідністю.

Нормативи короткострокової ліквідності (LCR) у всіх валютах та окремо в іноземних валютах більш як втричі перевищують встановлені мінімальні вимоги (рисунок 3.1).

Банки також з надлишком дотримуються нормативу довгострокової ліквідності NSFR. Питома вага високоякісних ліквідних активів (ВЛА) у загальних активах банківської системи зберігається на високому рівні – майже 39%. Серед високоліквідних активів банківської системи України – грошові кошти та їх еквіваленти (готівка в касі, кошти на рахунках в НБУ та інших банках), банківські метали, дорожні чеки, депозитні сертифікати (овернайт, 3-місячні), державні цінні папери (ОВДП), та інші цінні папери, що швидко

реалізуються. Ці активи забезпечують банку миттєву платоспроможність і здатність покривати короткострокові зобов'язання.

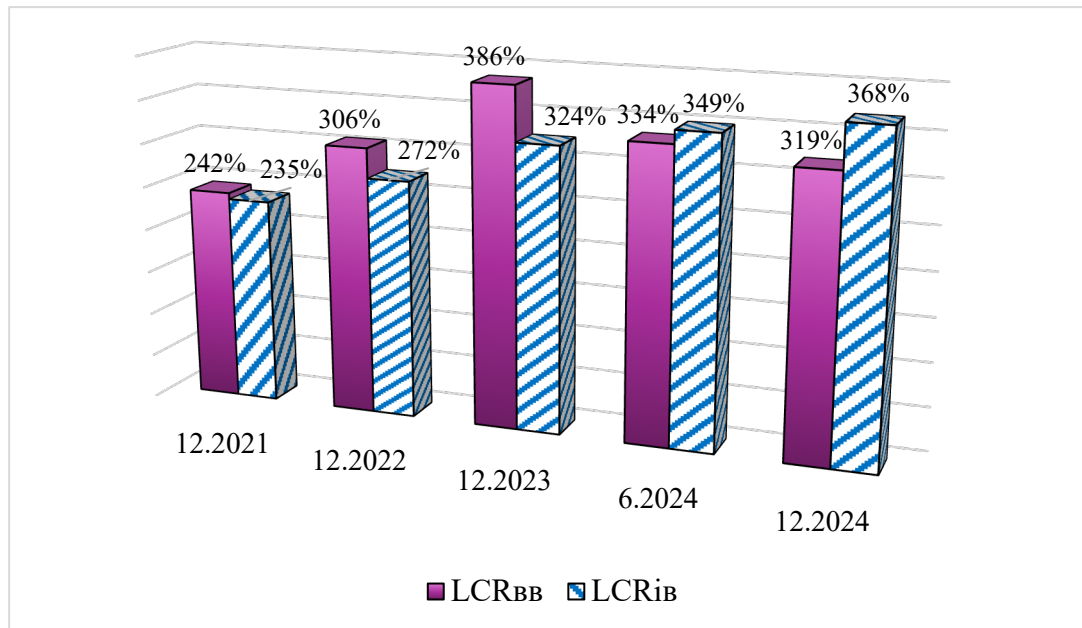

Рисунок 3.1 - Коефіцієнти покриття ліквідністю у всіх валютах (LCR_{вв}) і в іноземних валютах (LCR_{ів}) банківської системи України в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [24]

Проте, у жовтні 2024 року обсяг високоліквідних активів дещо скоротився. Це відбулося внаслідок рішення Національного банку України про збільшення нормативів обов'язкового резервування. Відтак, протягом останніх місяців спостерігається незначне зниження нормативів ліквідності.

Високоліквідні активи (ВЛА) в іноземній валюті, як і раніше, значною мірою представлені залишками коштів на кореспондентських рахунках у надійних іноземних банках. Проте, починаючи з наступного року, їхня частка не повинна перевищувати 40% від ВЛА, що розраховуються для коефіцієнта покриття ліквідності (LCR). Наразі цей поріг становить 60%.

Цілком імовірно, що фінансові установи спрямують частину цих коштів з кореспондентських рахунків на придбання цінних паперів з високим рейтингом надійності. Наразі такі інструменти вже формують близько третини від загального обсягу валютних високоліквідних активів.

Поетапне виведення кореспондентських рахунків зі складу ВЛА узгоджується з європейською практикою. У майбутньому вони будуть враховуватися як притоки коштів при розрахунку LCR, що також сприятиме його поліпшенню. Таким чином, рівень ліквідності в іноземній валюті збережеться на високому рівні.

АТ «АКЦЕНТ-БАНК» дотримується встановлених НБУ пруденційних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції [24] (таблиця 3.1).

Пруденційні нормативи капіталу банку H_1 , H_{PK} , H_{K1} , H_{OK1} значно перевищують встановлені регулятором нормативні значення, що вказує на високий рівень його поточної капіталізації, яка була досягнута в 2022-2024 р.р. Відмічаємо також в досліджуваному періоді нарощення регулятивного капіталу з 2134,2 млрд грн до 3639,3 млрд грн, або на 1505,1 млрд грн (темپ приросту складає +70,5%).

АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в досліджуваному періоді дотримується нормативів кредитного ризику, демонструючи позитивну динаміку регуляторного капіталу та пруденційних нормативів H_7 , H_8 , H_9 . Збереження значень нормативу H_7 (максимального розміру кредитного ризику за одним контрагентом) на рівні не більше 25,0% вказує на дотримання рівня концентрації ризиків, зростання стійкості до можливих збитків. Зменшення значень нормативу H_8 (великих кредитних ризиків) вказує на компетентне управління кредитними ризиками банківським менеджментом, що сповільнює виникнення фінансових проблем банківської установи у випадку невиконання зобов'язань його контрагентами.

АТ «АКЦЕНТ-БАНК» дотримується встановлених НБУ обмежень на вкладення коштів в цінні папери і частки інших юридичних осіб, з метою забезпечення його стабільності і ліквідності. Зокрема нормативи H_{11} та H_{12} зберігаються на нулевому рівні, що вказує на те, що банк практично не приймає участі в таких проєктах, чим обмежує концентрацію надмірних ризиків та забезпечує стабільність фінансової діяльності.

Таблиця 3.1 – Пруденційні нормативи АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

Пруденційні нормативи		Значення пруденційних нормативів		
		на 01.01.2023р.	на 01.01.2024р.	на 01.01.2025р.
H1	Регулятивний капітал (млрд грн)	2134,2	2958,9	3639,3
H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10%)	20,0	18,2	-
H3	Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	16,6	10,8	-
H _{PK}	Норматив достатності регулятивного капіталу (не менше 8,5%)	-	-	13,2
H _{K1}	Норматив достатності капіталу 1 рівня (не менше 7,5%)	-	-	13,2
H _{OK1}	Норматив достатності основного капіталу 1 рівня (не менше 5,625%)	-	-	13,2
H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25%)	16,1	14,9	16,8
H8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	42,3	38,7	32,6
H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25%)	0,2	0,3	0,1
H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15%)	0,0	0,0	0,0
H12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60%)	0,0	0,0	0,0
L13-1	Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (не більше 5%)	0,9	0,1	1,8
L13-2	Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (не більше 5%)	1,2	2,6	0,0
LCR _{VB}	Коефіцієнт покриття ліквідності за всіма валютами	1206,8	939,2	632,2
LCR _{iB}	Коефіцієнт покриття ліквідності в іноземній валюті	457,1	502,2	497,7
NSFR	Коефіцієнт чистого стабільного фінансування	178,8	176,8	140,8

Джерело: складено авторами за матеріалами [24]

Нормативи ризику валютної позиції ЛІЗ-1 та ЛІЗ-2 знаходяться в межах встановлених НБУ нормативних значень, що забезпечує уникнення банком надмірних втрат від курсових різниць, ефективно управління активами і пасивами в іноземній валюті та у банківських металах. Політика менеджменту АТ «АКЦЕНТ-БАНК» щодо мінімізації валютних ризиків базується на щоденному управлінні його валютною позицією окремо за кожною валютою, що забезпечує завчасне прийняття рішень щодо обмеження валютного ризику.

Проведений аналіз наявних обсягів готівкових коштів, залишків на кореспондентських рахунках, а також інвестицій в ОВДП та депозитні сертифікати НБУ, свідчить про достатній запас ліквідності АТ «АКЦЕНТ-БАНК». Сукупний обсяг коштів банку, розміщених на кореспондентських рахунках у НБУ та в депозитних сертифікатах НБУ, становить станом на 01.01.2025 року 7592,0 млн грн, а станом на 01.01.2024 року – 9533,0 млн грн., що забезпечує безперебійні потреби в ліквідності Банку.

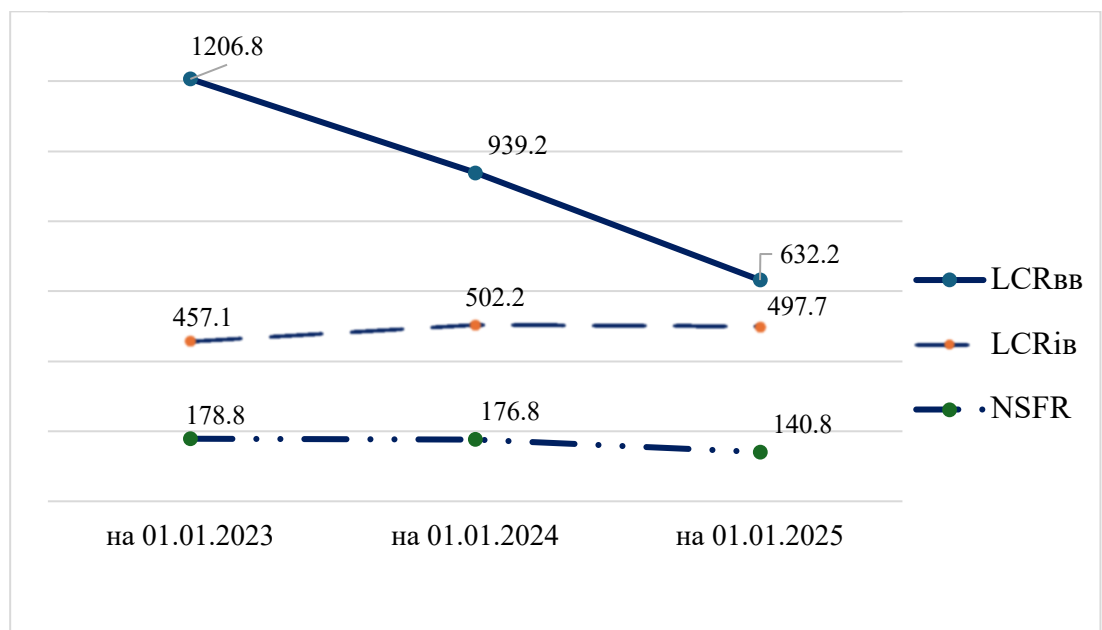

Рисунок 3.2 – Динаміка коефіцієнтів покриття ліквідністю LCRBV, LCRiB та чистого стабільного фінансування NSFR АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [1, 24]

Ліквідність банку станом на 01.01.2025 року є достатньою, АТ «АКЦЕНТ-БАНК» дотримується усіх встановлених регулятором нормативів ліквідності. Станом на 01.01.2025 року значення коефіцієнта LCR_{вв} (покриття ліквідності за всіма валютами) складає 632,2%, коефіцієнта LCR_{ів} (покриття ліквідності в іноземній валюті) складає 497,7%, коефіцієнта NSFR (коефіцієнта чистого стабільного фінансування) складає 140,8% (рисунок 3.2).

Станом на 31.12.2024 року АТ «АКЦЕНТ-БАНК» проведено стрес-тестування кредитного ризику з використанням методу сценарного аналізу, який передбачає моделювання наслідків одночасної зміни кількох факторів ризиків і ґрунтується на історичних і гіпотетичних подіях. Для проведення стрес-тестування кредитного портфеля АТ «АКЦЕНТ-БАНК» використовуються короткостроковий (2025 рік) та довгостроковий (2026 рік) сценарії, які включають базовий, несприятливий та шоковий сценарії.

На основі прогнозованих показників «нормативів адекватності капіталу, ліквідності, розміру очікуваних кредитних збитків, а також можливості додаткової капіталізації» менеджмент банку зробив висновки, що впродовж наступних 12 місяців АТ «АКЦЕНТ-БАНК» буде своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання [1].

Проблема ризику ліквідності завжди була однією з ключових для української банківської системи. У поточних умовах це питання стає особливо актуальним з огляду на ускладнений доступ до міжнародних ринків капіталу для залучення ресурсів, непросту економічну ситуацію в країні, а також зменшення притоку коштів від населення до банківської системи. Це пов'язано як із втратою довіри до банків, так і з обмеженою платоспроможністю громадян. Саме тому банкам необхідно активно впроваджувати сучасні методи та інструменти управління ризиком ліквідності. Це допоможе нейтралізувати несприятливі чинники та запобігти серйозним фінансовим збиткам.

Ризик ліквідності для банку виникає через нездатність фінансової установи оперативно перетворити свої активи на грошові кошти за вигідними

умовами, без збитків або необхідності залучати нові зобов'язання. Ймовірність виникнення дисбалансу між потребою та наявністю ліквідних ресурсів класифікується як ризик незбалансованої ліквідності. Він складається з двох ключових аспектів: кількісного та цінового, що демонструється на рис. 3.3.

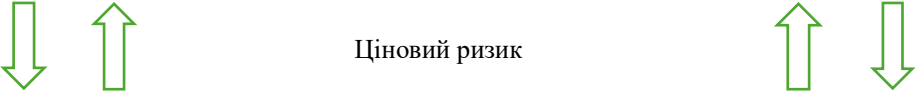
АКТИВ БАЛАНСУ БАНКУ	ПАСИВ БАЛАНСУ БАНКУ
<p>Наявність активів, які підлягають реалізації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - грошові й прирівняні до них кошти, цінні папери; - дорогоцінне каміння і метали; - майно і капітальні вкладення 	<p>Можливість придбання коштів у необхідних розмірах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кредитів НБУ; - міжбанківських кредитів; - коштів на поточних та депозитних рахунках фізичних і юридичних осіб
<p>Ризик управління активами - це процес ідентифікації, оцінки, моніторингу та контролю потенційних загроз (фінансових, операційних, ринкових тощо), що можуть негативно вплинути на вартість, ліквідність та прибутковість активів, з метою мінімізації збитків і максимізації повернення через застосування відповідних стратегій, як-от уникнення, страхування або прийняття ризику, для забезпечення стійкості та досягнення фінансових цілей</p>	<p>Ризик управління пасивами – це ймовірність виникнення негативних наслідків через неоптимальне управління зобов'язаннями (пасивами) банку, що призводить до втрат, зниження прибутковості, неплатоспроможності чи погіршення фінансової стійкості, охоплюючи ризики процентних ставок, ліквідності та структурні ризики джерел фінансування</p>
 <p>Ціновий ризик</p>	
<p>Ризик негативної зміни ціни продажу активів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продаж активів неможливий за номіналом або без знижок; - відбувається зміна відсоткових ставок відносно періоду придбання активів 	<p>Збільшення відсоткових ставок для залучення пасивів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ставок рефінансування НБУ; - ставок за міжбанківськими кредитами; - як результат – збільшення ризиків для кредитора та конкретних умов кредитування; - ставок за депозитами з метою стимулювання більш активного надходження коштів

Рисунок 3.3 – Кількісна і цінова складові ризику ліквідності банку

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [9, 10, 11, 29]

Отже, в своїй повсякденній діяльності банк регулярно стикається із викликом: як ефективно розподілити фінансові активи для досягнення високої рентабельності й своєчасного виконання зобов'язань перед вкладниками і кредиторами. Оптимальним шляхом для вирішення даної проблеми є розробка індивідуальної системи антикризового управління ліквідністю для кожного комерційного банку (рисунок 3.4).

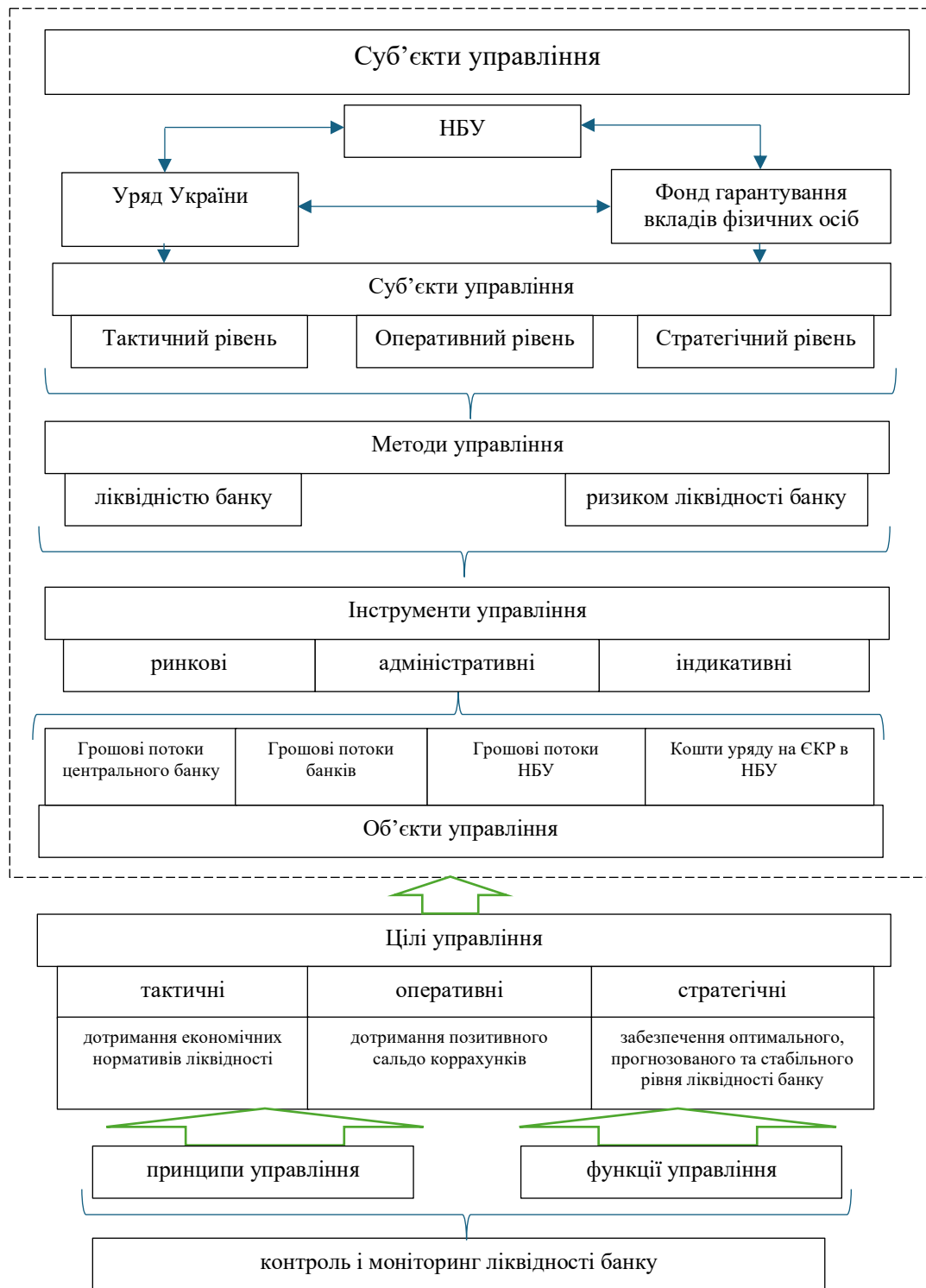

Рисунок 3.4 – Система антикризового управління ліквідністю банку

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [9, 29]

Таким чином система антикризового управління ліквідністю банку є сукупністю фінансових відносин між об'єктами та суб'єктами управління шляхом застосування комплексу заходів, фінансових методів, інструментів та

відповідного забезпечення, направлених на забезпечення його здатності своєчасно виконувати зобов'язання, особливо за умов фінансових ризиків, викликів та загроз, шляхом балансування активів та пасивів, управління резервами та залучення додаткового фінансування, скорочення ризиків і розробки планів безперервності, що загалом сприяють підтримці достатнього рівня ліквідності та максимізації прибутку.

Основними інструментами антикризового управління ліквідністю банку є стрес-тестування, диверсифікація, підвищення капіталу і прозорість.

В цілому запропонована система антикризового управління ліквідністю банку має імплементуватися узгоджено та у взаємозв'язку усіх її складових. А узгодженість дій та співпраця між усіма рівнями управління є важливими передумовами реалізації основних цілей і досягнення найкращих результатів щодо ліквідності як для окремого банку, так і для всієї банківської системи.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі подано варіант вирішення наукового завдання щодо управління ліквідністю банку за матеріалами АТ «Акцент-Банк».

Розглянувши існуючі наукові підходи до трактування сутності поняття «ліквідність банку» різними авторами, запропоновано «ліквідність банку» розглядати як «його спроможність (здатність) забезпечити своєчасне, повне та безперервне виконання взятих грошових зобов'язань, що досягається шляхом збалансування сум і строків погашення активів та виконання зобов'язань, впровадження нових продуктів та послуг, інших джерел і напрямів використання коштів у поточному періоді й на тривалу перспективу», що забезпечує конкретизацію об'єкта управління, виступає основою для визначення напрямів антикризового управління ліквідністю банку із позиції системного підходу.

Банківська ліквідність, загалом, виступає багаторівневою системою і складається із багатьох компонентів – ліквідність банківської системи, ліквідність банку, ліквідність балансу, ліквідність активів, ліквідність пасивів - виділення яких є вагомим і важливим етапом у процесі дослідження ліквідності банку та побудови системи антикризового управління ліквідністю банку.

Управління ліквідністю банку виступає складним та багаторівневим процесом в банківській діяльності, є комплексом різних заходів, методів та інструментів по збалансуванню активів і пасивів, він тісно пов'язаний із підходами стратегічного управління банком, які він обирає собі. Ефективне управління ліквідністю банку сприяє зменшенню для нього існуючих ризиків, а тому проведення аналізу ліквідності ставить перед менеджментом банку завдання не лише постійного вимірювання ліквідної позиції, але і проведення аналізу потреб у фінансуванні за різних сценаріїв, враховуючи і негативні умови. Основними цілями управління ліквідністю банку є: забезпечення

платоспроможності, оптимізація витрат, підтримка стабільності, генерація прибутку, управління ризиками. З метою забезпечення антикризового управління ліквідністю і запобігання надмірного підвищення ризику ліквідності, керівництво банку має керуватися у своїй діяльності наступними принципами: забезпечення платоспроможності, управління активами та пасивами, диверсифікація джерел фондування, підтримання буферів ліквідності, стрес-тестування і планування, прозорість і звітність, ефективного управління ризиками.

Практика управління ліквідністю банку визначає три основні стратегії, які включають загальні підходи до управління активами та пасивами банку, вибір банком відповідної стратегії залежить від ряду факторів зовнішнього і внутрішнього впливу, а ефективність управління ліквідністю банку - від банківської політики, яка має безпосередній вплив на вибір підходів, мети і завдань управління ліквідністю банку. Вибір методів та інструментів управління ліквідністю банку має мати системний, комплексний характер з метою проведення постійного та всебічного моніторингу ліквідності банку, забезпечення контролю та досягнення достатнього рівня ліквідності, що відповідає вимогам НБУ.

Банківська система України є критично важливою базою для економіки країни, оскільки забезпечує фінансові потоки, підтримує розвиток бізнесу, здійснює кредитування реального сектору, обслуговування розрахунків і впливає на інвестиційні процеси, виступаючи основним каналом для трансформації заощаджень у інвестиції та підтримки економічної стабільності, сприяє стабільності платіжної системи. Однак, нинішні виклики та загрози, що виникли через розв'язану росією війну, економічну нестабільність та зовнішні економічні чинники, створюють значні перешкоди для забезпечення стабільної роботи національної банківської системи. Попри це банківська система України в 2024 році демонструвала стійкість і ліквідність завдячуючи високій міжнародній підтримці (фінансування сягало майже \$42 млрд, що забезпечило нарощення резервів) та активній роботі НБУ,

що забезпечило суттєве зниження частки проблемних кредитів (NPL) до 30,3% та зростання гривневого кредитування бізнесу, за умов впливу підвищення податків на прибуток, що потребувало коригувань в банках. Однак банківська система України зберегла достатність капіталу, забезпечувала свою роботу в режимі 24/7 завдяки активній цифровізації (BankID). В досліджуваному періоді банківська система продемонструвала стабільну ліквідність, зберігаючи усі показники в межах встановлених нормативів, а Національний банк України утримував надійні та системно важливі банки на високому рівні стійкості, проводячи превентивну підготовку до можливих викликів.

АТ «АКЦЕНТ-БАНК» є українським універсальним банком, що входить до вітчизняної банківської системи та має статус системно важливого фінансового інституту. Основною метою діяльності банку є отримання прибутку, що досягається шляхом надання повного спектру послуг юридичним і фізичним особам, залучення й ефективного управління коштами, активами, об'єктами інтелектуальної власності та ноу-хау. Своєю діяльністю банк також сприяє посиленню фінансової системи України та її економічному розвитку. Впродовж 2022-2024 років спостерігається зростання власного капіталу АТ «А-БАНК», що є ключовим індикатором його фінансової стабільності та надійності. Така позитивна динаміка свідчить про збільшення вартості активів банку, зміцнення його фінансової стійкості, підвищення довіри з боку вкладників і кредиторів, а також про здатність ефективно розпоряджатися наявними фінансовими ресурсами. АТ «АКЦЕНТ-БАНК» в 2022-2024 роках дотримується встановлених регулятором пруденційних нормативів і лімітів відкритої валютної позиції. Станом на 01.01.2025 року ліквідність банку є достатньою, АТ «АКЦЕНТ-БАНК» підтримує на високому рівні усі встановлені регулятором нормативи ліквідності, зокрема коефіцієнт LCR_{вв} (покриття ліквідності за всіма валютами) - 632,2%, коефіцієнт LCR_{iv} (покриття ліквідності в іноземній валюті) - 497,7%, коефіцієнт NSFR (коефіцієнта чистого стабільного фінансування) - 140,8%.

У 2024 році АТ «АКЦЕНТ-БАНК» зафіксував 820,5 млн грн чистого прибутку, демонструючи позитивну динаміку його зростання. Порівняно з 2022 роком, прибуток збільшився на 617,9 млн грн, або в чотири рази. Водночас, суттєвим негативним фактором, що вплинув на нарощування прибутковості банку, стало повторне підвищення ставки податку на прибуток до 50%, що застосовується до фінансового результату за весь 2024 рік. Подібні зміни у податковій політиці значно ускладнюють планування капіталу, забезпечення ліквідності, обмежують можливості для кредитування і знижують загальний рівень рентабельності.

З метою забезпечення ефективності банківської діяльності загалом та АТ «АКЦЕНТ-БАНК» нами запропонована система антикризового управління ліквідністю банку, яка є сукупністю фінансових відносин між об'єктами і суб'єктами управління і реалізується шляхом застосування комплексу заходів, фінансових методів, інструментів і відповідного забезпечення, що направлені на підтримку його здатності своєчасно виконувати зобов'язання, особливо в умовах фінансових ризиків, викликів та загроз, шляхом балансування активів і пасивів, управління резервами й залучення додаткового фінансування, скорочення ризиків і розробки планів безперервності, що загалом сприяють підтримці достатнього рівня ліквідності і максимізації прибутку. Запропонована система антикризового управління ліквідністю банку передбачає її узгоджену імплементацію у взаємозв'язку всіх її складових. Узгодженість дій і співпраця усіх рівнів управління в банку є важливою передумовою реалізації основних цілей та досягнення найоптимальніших результатів щодо ліквідності як окремого банку, так і всієї банківської системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А-банк: Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://a-bank.com.ua/> (дата звернення: 20.10.2025)
2. Бондаренко Л. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування NSFR та можливі наслідки його впровадження для українського банківського сектору / Л. Бондаренко // *Економіка та суспільство*. 2022. №37. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-25> (дата звернення: 12.11.2025)
3. Вінниченко О. В. Ліквідність банку: сутність, фактори впливу та методи оцінки [Електронний ресурс] / О. В. Вінниченко // *БІЗНЕСІНФОРМ*. - 2024. - №4. - С. 199-206. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-25> (дата звернення: 16.11.2025)
4. Внукова Н., Сиплива О. Оцінка динаміки змін сучасного стану банківської системи України [Електронний ресурс]/ Н. Внукова , О. Сиплива // *Acta. Academiae Beregsasiensis. Economics*. - 2024. - Вип. 5. - С. 281–292. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aabere2024_5_21. (дата звернення 20.10.2025)
5. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа : навч. посіб. / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків // *К. : Знання*, 2008. - 564 с. (дата звернення 24.10.2025)
6. Граділь А. Підвищення рівня ліквідності комерційного банку шляхом управління залишками грошових коштів на рахунках клієнтів / А. Граділь // *Банківська справа*. - 2017. - №1. - С. 15-20. (дата звернення 24.10.2025)
7. Данік Н., Ємельянов А. Теоретичні аспекти впливу якості ресурсної бази на фінансову стійкість банку [Електронний ресурс] / Н. Данік, А. Ємельянов // *Міжнародний науковий журнал менеджменту, економіки та фінансів*. - 2022. - Вип. 1 (5). - С. 10–16. - Режим доступу: DOI:10.46299/j.ismef.20220105.02 (дата звернення 14.11.2025)

8. Дзюблюк О., Рудан В. Управління ліквідністю банківської системи України : монографія / О. Дзюблюк, В. Рудан // Тернопіль: Вектор, 2016. - 290с. (дата звернення 23.10.2025)
9. Катаєва С. Б., Мрук В. В. Модель оцінки ризику ліквідності банківської установи [Електронний ресурс] / С. Б. Катаєва, В. В. Мрук // Сталий розвиток економіки. - 2019. - № 2. – С. 165-173. - Режим доступу: <https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/46> (дата звернення: 27.11.2025).
10. Коваленко В. В. Регулювання ліквідності банків України: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / В. В. Коваленко // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2020. - № 7. - Режим доступу: DOI: 10.32702/2307-2156-2020.7.3 (дата звернення: 27.10.2025).
11. Коваленко В. В. Управління ризиком ліквідності банків в умовах фінансової нестабільності / В. В. Коваленко // Ефективна економіка. - 2020. - №7. - Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/14.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
12. Колесник Я. В., Попов О. В. Аналіз ліквідності банківського сектору України [Електронний ресурс]/ Я. В. Колесник, О. В. Попов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». - 2018. - Вип. 22. - Ч. 2. - С. 28–31. Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_2_2018ua/9.pdf (дата звернення: 19.11.2025)
13. Копилюк О. І., Музичка О. М., Лозинська О. І. Стратегічний підхід до антикризового управління в банках України [Електронний ресурс]/ О. І. Копилюк, О. М. Музичка, О. І. Лозинська // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2019. - №10. – С.226-232. - Режим доступу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-10_0-pages-226_232.pdf (дата звернення: 15.11.2025)
14. Краснова І. В., Громницька І. Ю. Антикризові заходи управління ліквідністю банків в умовах воєнного стану в Україні [Електронний ресурс]/ І.

В. Краснова, І. Ю. Громницька // Бізнес інформ. - 2023. - № 8. - С.228-240. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-228-240> (дата звернення: 15.11.2025)

15. Краснова І.В., Громницька І.Ю. Структурна позиція ліквідності банківської системи в циклічних умовах [Електронний ресурс]/ І. В. Краснова, І. Ю. Громницька // Ефективна економіка. - 2023. - № 9. - Режим доступу: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.19> (дата звернення: 14.11.2025)

16. Криклій О. А., Москаленко А. О. Вплив невизначеності на ліквідність банківської системи України [Електронний ресурс]/ О. А. Криклій, А. О. Москаленко // Ефективна економіка. - 2020. - №11. – Режим доступу: DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.57 (дата звернення: 27.10.2025).

17. Лавренюк В. В., Журавльов О. С. Управління ліквідністю банків на макро- та мікрорівнях [Електронний ресурс] / В. В. Лавренюк, О. С. Журавльов // Проблеми економіки. - 2023. - №2. - С. 213–223. – Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-2-213-223> (дата звернення: 30.10.2025).

18. Любкіна О.В., Охрименко І.Б., Ярошенко С.С. До питання регулювання ліквідності банків України: стан та проблеми на тлі війни [Електронний ресурс] / О. В. Любкіна, І. Б. Охрименко, С. С. Ярошенко // Наукові перспективи. 2023. №9(39) С. – Режим доступу: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/6525/6558> 164 (дата звернення: 07.11.2025).

19. Макаренко Ю. П., Сущенко Т.В. Аналіз управління ліквідністю банку [Електронний ресурс] / Ю. П. Макаренко, Т.В. Сущенко // Ефективна економіка. – 2022. - №1. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2022/11.pdf (дата звернення: 05.11.2025).

20. Марущак М. В. Управління ліквідністю в банках України: стратегічний та операційний рівень / М. В. Марущак // Фінанси України. - 2009. - № 1. - С. 126–131. (дата звернення: 21.10.2025). – Режим доступу:

http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/11.pdf (дата звернення: 05.11.2025).

21. Михайляк Г.В., Михайляк І.В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації [Електронний ресурс] / Г. В. Михайляк, І. В. Михайляк // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 27(2). – С. 103–106. – Режим доступу: <https://surl.li/vtligi> (дата звернення: 11.11.2025).

22. Міщенко В. І., Сомик А. В. Ліквідність банківської системи України: науково-аналітичні матеріали / В. І. Міщенко, А. В. Сомик // Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України, 2008. - 180 с. (дата звернення: 15.11.2025)

23. Мочерний С. В. Економічна теорія: навч. посіб. / С. В. Мочерний // К.: Академія, 2009. - 640 с. (дата звернення: 13.11.2025)

24. Національний банк України Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 28.11.2025)

25. Насібова О. В., Папуцин В. М. Теоретичні аспекти управління ліквідністю та діловою активністю підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Насібова, В. М. Папуцин // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. – 2017. - №12. – С. 591-596. – Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/98.pdf (дата звернення: 06.11.2025).

26. Нікольчук Ю., Швабій К., Касьянов В. Ліквідність комерційного банку: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Ю.Нікольчук, К.Швабій, В. Касьянов // Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. - 2023. - 320(4). - 86-94. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-12> (дата звернення: 06.11.2025).

27. Новосьолова О. С. Ліквідність банку та банківської системи України як індикатор ефективності банківської діяльності / О. С. Новосьолова // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Економіка і управління. - 2020. - Т. 31 (70). - № 3 (2). - С. 76-82 (дата звернення: 16.10.2025).

28. Павленко Л. Д., Крухмаль О. В., Заріцька А. І. Інструменти управління ліквідності банку в умовах трансформації міжнародних правових норм у національне законодавство / Л. Д. Павленко, О. В. Крухмаль, А. І. Заріцька // Ефективна економіка. - 2021. - №1. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/77.pdf (дата звернення: 24.11.2025)

29. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник/ Л. О. Примостка // Київ: КНЕУ, 2012. - 338 с. (дата звернення: 25.11.2025)

30. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: постанова (№ 368): [затверджено Правлінням НБУ 28 січня 2001 р.] станом на 23 червня 2025р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 27.11.2025)

31. Про затвердження Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків [Електронний ресурс]: постанова (№ 411): [затверджено Правлінням НБУ 14 грудня 2016 р.] станом на 26 грудня 2024р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0411500-16#Text> (дата звернення: 20.11.2025)

32. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи [Електронний ресурс]: постанова (№ 615): [затверджено Правлінням НБУ 17 вересня 2015 р.] станом на 26 грудня 2024р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text> (дата звернення: 18.11.2025)

33. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах [Електронний ресурс]: постанова (№ 64): [затверджено Правлінням НБУ 17 вересня 2015 р.]

станом на 11 червня 2018р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text> (дата звернення: 21.11.2025)

34. Про особливості регулювання ліквідності банків у період дії воєнного стану [Електронний ресурс]: постанова (№ 22) : [затверджено Правлінням НБУ 24 лютого 2022 р.] станом на 12 квітня 2025р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0022500-22#Text> (дата звернення: 01.11.2025)

35. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: рішення (№ 803-рш) : [затверджено Правлінням НБУ 15 грудня 2017 р.] станом на 11 січня 2022р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text> (дата звернення: 03.11.2025)

36. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) [Електронний ресурс]: рішення (№ 101-рш) : [затверджено Правлінням НБУ 15 лютого 2018 р.] станом на 13 липня 2021р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500-18#Text> (дата звернення: 04.11.2025)

37. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) [Електронний ресурс]: рішення (№ 1001-рш) : [затверджено Правлінням НБУ 24 грудня 2019 р.] станом на 13 липня 2021р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1001500-19#Text> (дата звернення: 04.11.2025)

38. Путінцева Т. Управління ліквідністю комерційних банків / Т. Путінцева // Вісник університету банківської справи - 2020. - № 2 (38). – С.

44-53. – Режим доступу: <https://www.ser.net.ua/index.php/SER/article/view/381> (дата звернення: 24.11.2025)

39. Рудан В. Я. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан і стратегічні орієнтири управління / В. Я. Рудан // Економічний аналіз. - 2017. - Т.27, №4. - С. 170-179. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2017_27%284%29__23 (дата звернення: 24.11.2025).

40. Руденок О.О., Волкова В.В. Управління ліквідністю банку в умовах переходу до нових стандартів Базеля III / О. О. Руденок, В. В. Волкова // Економіка і організація управління. - 2018. - №1 (29). - С. 104-111. – Режим доступу: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/5881> (дата звернення: 27.11.2025).

41. Стукан І. Ю., Стрижак А. П. Ліквідність банківської системи як індикатор економічної нестабільності / І. Ю. Стукан, А. П. Стрижак // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2021. - № 1. - С. 146-152 (дата звернення: 03.11.2025)

42. Тищенко О. І., Тищенко В. В. Напрями регулювання банківської ліквідності за новими стандартами / О. І. Тищенко, В. В. Тищенко // Причорноморські економічні студії. - 2020. - № 53. - С. 188-194 (дата звернення: 02.11.2025)

43. Ушакова О. А. Банківські операції : навч. посіб. / О. А. Ушакова // Рівне : НУВГП, 2021. - 226с. (дата звернення: 29.10.2025)

44. Федішин М.П., Слусаряк М.М. Технологія управління ліквідністю комерційних банків: теоретичний аспект / М. П. Федішин, М. М. Слусаряк // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. – 2018. - Випуск 16. - С. 840-846. - Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/127.pdf (дата звернення: 13.11.2025)

45. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку [Текст] : монографія [Електронний ресурс]/ [І. М. Бурденко, Є. Є. Дмитрієв, Ю. С. Ребрик, Ю. С. Серпенінова] ; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – Суми :

Університетська книга, 2011. – 136 с. - Режим доступу: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi28/0020588.pdf> (дата звернення: 11.11.2025)

46. Чернишова О.Б., Чорновол А.О., Мирончук В.М. Функціонування фінансового сектору України в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / О. Б.Чернишова, А. О. Чорновол, В. М. Мирончук // Економіка та суспільство. - 2022. - № 38. - Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-49> (дата звернення: 21.11.2025)

47. Чібісова В. Ю. Проблема забезпечення ефективного регулювання ліквідності банків у сучасних умовах [Електронний ресурс] / В. Ю. Чібісова // Бізнес Інформ. - 2020. - №2. - С. 350–357. - Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-350-357> (дата звернення: 21.11.2025)

48. Шварц О. В. Ліквідність банківської системи України в умовах економічної кризи / О. В. Шварц // Бізнес Інформ. - 2021. - № 1. - С. 291-297 (дата звернення: 07.11.2025)

49. Штефан Л. Аналіз динаміки розвитку банківського сектору України [Електронний ресурс] / Л. Штефан // Економіка та суспільство. - 2024. - №69. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-89> (дата звернення: 10.11.2025)

50. Штефан Л. Б., Мацедонська Н. В. Ключові тренди змін у розвитку банківської системи України у посткризовий період. / Л. Б. Штефан, Н. В. Мацедонська // Ефективна економіка. - 2021. - №8. - Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/8_2021/92.pdf (дата звернення: 17.11.2025)

51. Ananou F., Chronopoulos D. K., Tarazi A., Wilson J. O. S. Liquidity regulation and bank lending [Electronic resource] / F. Ananou, D. K. Chronopoulos, A. Tarazi, J. O. S. Wilson // Journal of Corporate Finance. 2021 (date of access: 10.07.2021).

52. Pham H. N., Pham T. H. N. Determinants of Bank Liquidity: Evidence from Vietnam / H. N. Pham, T. H. N. Pham // Prediction and Causality in

Econometrics and Related Topics Studies in Computational Intelligence. - 2021. - P. 185-196 (date of access: 10.07.2021).

53. Thomas Jordan: What are the consequences of the war in Ukraine for the SNB's monetary policy? Speech by Mr Thomas Jordan, Chairman of the Governing Board of the Swiss National Bank, at the 114th Ordinary General Meeting of Shareholders of the Swiss National Bank, Berne, 29 April 2022. [Electronic resource] – Access mode: <https://www.bis.org/review/r220502c.pdf> (date of access: 10.11.2025).

ДОДАТКИ